

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
маркетингу, менеджменту
та підприємництва
к.е.н., проф. Євтушенко В. А.
протокол №15 від 20 червня 2020 р.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

з дисципліни «Інвестиційний менеджмент»

для здобувачів денної (заочної) форми навчання

спеціальність (напрямок) 073 Менеджмент; 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розроблено:

к.е.н., професор Євтушенко Вікторія Анатоліївна

к.е.н., доцент Кудінова Марина Михайлівна

2020 / 2021 навчальний рік

**Структура навчальної дисципліни освітньої програми
«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»**

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТУВАННЯ												
Тема 1. Теоретичні засади інвестування	12	2	2			8	12				12	
Тема 2. Методичний інструментарій інвестиційного менеджменту	12	2	2			8	12				12	
Тема 3. Інвестиційний ринок, його оцінка та прогнозування розвитку	14	2	2			10	18	2	2		14	
Тема 4. Формування інвестиційної стратегії підприємства	14	2	2			10	16	2	2		12	
Разом за розділом 1	52	8	8			36	58	4	4		50	
Розділ 2. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ												
Тема 5. Джерела фінансування інвестиційної діяльності	14	2	2			10	12				12	
Тема 6. Інвестиційний проект. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів	14	2	2			10	16	2	2		12	
Тема 7. Управління фінансовими інвестиціями	16	2	2			12	12				12	
Тема 8. Державне регулювання інвестиційної діяльності	14	2	2			10	12				12	
Контрольна робота 1	5					5	5				5	
Контрольна робота 2	5					5	5				5	
Разом за розділом 2	68	8	8			52	62	2	2		58	
Усього годин	120	16	16			88	120	6	6		108	

**Структура навчальної дисципліни освітньої програми
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТУВАННЯ												
Тема 1. Теоретичні засади інвестування	14	4	4			6						
Тема 2. Методичний інструментарій інвестиційного менеджменту	14	4	4			6						
Тема 3. Інвестиційний ринок, його оцінка та прогнозування розвитку	14	4	4			6						
Тема 4. Формування інвестиційної стратегії підприємства	14	4	4			6						
Разом за розділом 1	56	16	16			24						
Розділ 2. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ												
Тема 5. Джерела фінансування інвестиційної діяльності	12	4	4			4						
Тема 6. Інвестиційний проєкт. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів	14	4	4			6						
Тема 7. Управління фінансовими інвестиціями	14	4	4			6						
Тема 8. Державне регулювання інвестиційної діяльності	14	4	4			6						
Контрольна робота 1	5					5						
Контрольна робота 2	5					5						
Разом за розділом 2	64	16	16			32						
Усього годин	120	32	32			56						

Конспект лекцій

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТУВАННЯ

Тема 1. Теоретичні засади інвестування

Тема 2. Методичний інструментарій інвестиційного менеджменту

Тема 3. Інвестиційний ринок, його оцінка та прогнозування розвитку

Тема 4. Формування інвестиційної стратегії підприємства

Розділ 2. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Тема 5. Джерела фінансування інвестиційної діяльності

Тема 6. Інвестиційний проект. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів

Тема 7. Управління фінансовими інвестиціями

Тема 8. Державне регулювання інвестиційної діяльності

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТУВАННЯ

Тема 1. Теоретичні засади інвестування

1. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства, форми їх здійснення.
2. Поняття інвестиційної діяльності та її особливості.
3. Форми державного регулювання інвестиційної діяльності підприємства.
4. Сутність інвестиційного менеджменту, його місце в системі загального менеджменту підприємства.
5. Мета, основні завдання і функції інвестиційного менеджменту.

1. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства, форми їх здійснення.

Управління інвестиціями (інвестиційний менеджмент) – процес управління усіма аспектами інвестиційної діяльності.

Взагалі управління інвестиціями розглядається на рівні держави, на рівні підприємства та окремих інвестиційних проектів. Воно включає:

- 1) управління інвестиційною діяльністю в державних масштабах, що передбачає регулювання, контроль, стимулювання та підтримку інвестиційної діяльності законодавчо регламентованими методами;
- 2) управління окремими інвестиційними проектами, що включають діяльність з планування, організації, координації, мотивації та контролю на протязі життєвого циклу проекту шляхом використання системи сучасних методів та техніки управління. Ця система має ціль забезпечити найбільш ефективну реалізацію визначених у проекті результатів за складом та обсягом робіт, вартості, якості та відповідності до інтересів учасників інвестиційного проекту;
- 3) управління інвестиційною діяльністю окремого господарюючого суб'єкту – підприємства – передбачає управління інвестиційним портфелем підприємства (формування, моніторинг, оцінка якості, реінвестування та ін.), управління оборотним капіталом (короткострокові інвестиції) і ін.

Основна мета інвестиційного менеджменту – забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії держави.

У процесі реалізації основної мети інвестиційний менеджмент на рівні держави, суб'єктів України, регіонів має забезпечувати:

- 1) високі темпи економічного зростання країни (суб'єктів України та АР Крим, регіонів й ін.) за рахунок ефективної інвестиційної діяльності;
- 2) мінімізацію інвестиційних ризиків.

Рознесення в часі процесів вкладання інвестиційного капіталу і отримання віддачі обумовлює різні форми перебігу інвестиційного процесу.

1. Послідовне протікання: отримання доходу (прибутку) відбувається відразу після завершення інвестування.
2. Паралельне протікання: здійснені етапи інвестування дозволяють отримувати очікуваний ефект паралельно з інвестиційним процесом.
3. Інтервальне протікання: між періодом завершення інвестицій та отримання очікуваного ефекту від них проходить певний час.

У системі забезпечення ефективного функціонування підприємства інвестиції відіграють важливу роль. Вони є:

- 1) головне джерело формування виробничого та ресурсного потенціалу;
- 2) основний механізм реалізації стратегічних цілей економічного розвитку;
- 3) головний механізм оптимізації структури активів;
- 4) основний фактор формування довгострокової структури капіталу;
- 5) найважливіша умова забезпечення зростання ринкової вартості підприємства;
- 6) основний механізм забезпечення простого і розширеного відтворення основних засобів і нематеріальних активів;
- 7) головний інструмент реалізації інноваційної політики (впровадження результатів технологічного прогресу);
- 8) один із дієвих механізмів вирішення завдань соціального розвитку підприємства.

Інвестиційний менеджмент сформувався як самостійна галузь знань у зв'язку з інтенсивним розвитком досліджень та накопичення відповідного досвіду у сфері портфельного інвестування. З формування портфельної теорії пов'язано виникнення і самого терміну «інвестиційний менеджмент», під яким спочатку розумілася система управління фінансовими інвестиціями підприємства, а пізніше до інвестиційного менеджменту включено і питання реального інвестування; В наш час інвестиційний менеджмент є однією з областей знань, як найбільш динамічно та постійно розвивається, доповнюється новими дослідженнями щодо проблем у цій сфері.

З метою ведення обліку, аналізу і планування інвестиції класифікують за окремими ознаками.

1. За об'єктами вкладення коштів (майна). Виділяють реальні та фінансові інвестиції.

Реальні інвестиції – це вкладення коштів у реальні активи як матеріальні (будівлі, споруди, товарно-матеріальні цінності), так і нематеріальні (патенти, ліцензії, “ноу-хау”, техніка, науково-практична, технологічна та інша документація).

Фінансові інвестиції – вкладення коштів у різні фінансові інструменти (фондові цінні папери, цільові банківські вкладення, депозити, паї і т. д.).

2. За характером участі в інвестиційному процесі. Виділяють прямі та непрямі інвестиції.

Прямі інвестиції – характеризуються безпосередньою участю інвестора у виборі об'єктів інвестування і вкладенні коштів (здійснюється у формі кредиту без інвестиційних посередників з метою оволодіння контрольним пакетом акцій компанії).

Непрямі інвестиції – під ними розуміють інвестування, опосередковане третіми особами (інвестиційними або фінансовими посередниками).

3. За формами власності інвесторів. Розрізняють державні, приватні, іноземні та спільні інвестиції.

Державні інвестиції – це вкладення, які здійснюють центральні і місцеві органи влади та управління за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і залучених коштів.

Приватні інвестиції – вкладення коштів громадянами, а також підприємствами недержавних форм власності.

Спільні інвестиції – вкладення, що здійснюються суб'єктами даної країни та іноземних держав, а також інвестиції підприємств за участю іноземних інвесторів.

Іноземні інвестиції – вкладення, які здійснюються іноземними громадянами, юридичними особами та державами.

4. За періодом інвестування. Виділяють короткострокові та довгострокові інвестиції.

Короткострокові інвестиції – це вкладення капіталу на період, що не перевищує одного року.

Довгострокові інвестиції – вкладення капіталу на період більше одного року. Довгострокові інвестиції деталізуються таким чином: а) до двох років; б) від двох до трьох років; в) від трьох до п'яти років; г) більше п'яти років.

5. За регіональною ознакою. Виділяють інвестиції внутрішні та зовнішні.

Внутрішні інвестиції – вкладення коштів в об'єкти інвестування, розташовані в територіальних межах даної країни.

Зовнішні інвестиції – вкладення коштів в об'єкти інвестування, розташовані за межами даної країни.

Наведена класифікація інвестицій відображає їх найістотніші ознаки. У наукових джерелах трапляються також інші класифікації.

2. Поняття інвестиційної діяльності та її особливості.

Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави, спрямованих на реалізацію інвестиційних програм з метою отримання доходу або прибутку.

Загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності в Україні зафіксовані в Законі “Про інвестиційну діяльність”: органи влади не мають права втручатися в інвестиційну діяльність юридичних та фізичних осіб, якщо вона не суперечить діючому законодавству; добровільний характер інвестування; економічна захищеність інвестицій з боку держави; свобода вибору критеріїв інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність підприємства - цілеспрямований процес пошуку необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об'єктів, інструментів інвестування, формування збалансованої за обраними параметрами інвестиційної програми (інвестиційний портфель) і забезпечення її реалізації.

Інвестиційна діяльність може відбуватися у формі:

- приватного інвестування, яке здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями і релігійними організаціями;
- державного інвестування, яке фінансується з державного, місцевих бюджетів і державними підприємствами;
- іноземного інвестування – позикові та кредитні ресурси міжнародних інвестиційних інститутів, зарубіжних корпорацій, спільних підприємств;
- спільного інвестування – кошти і цінності громадян, юридичних осіб України та іноземних держав.

Здійснюючи інвестиційну діяльність, підприємство виступає як інвестор.

Інвестор – це суб'єкт інвестиційної діяльності, який приймає рішення про вкладення власних, позикових або залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування.

Учасники інвестиційної діяльності – громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора.

Суб'єктами інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних країн, а також держава в особі уряду.

Як передбачено законодавством, інвестори можуть виступати в якості: а) покупців (якщо вони купують страхові поліси, ощадні сертифікати комерційних банків і т. д.); б) продавців; в) замовників (під час укладання договору-підряду на будівництво); г) кредиторів. Інвесторам надається широке коло повноважень відповідно до їх економічної самостійності. Це, перш за все, визначення цілей, спрямованості, видів та обсягів інвестицій, визначення складу інших учасників інвестиційної діяльності.

Об'єктом інвестиційної діяльності є майно в різних формах, на яке витрачено інвестиції та яке використовується для отримання прибутку: основні та оборотні кошти, цінні папери, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, майнові права.

Суб'єкти інвестиційної діяльності реалізують власні економічні інтереси, вступаючи в певні взаємовідносини на інвестиційних ринках. Ці ринки регулюють процес обміну інвестиціями та інвестиційними об'єктами.

3. Форми державного регулювання інвестиційної діяльності підприємства.

Держава виступає в ролі інвестора за таких умов: бере на себе функції інвестора тих галузей економіки і виробництв, продукція яких має загальнонаціональний характер і відповідно до законодавства може вироблятися на державних підприємствах; фінансування тих галузей і виробництв, де держава є замовником та споживачем продукції; функції інвестора в соціальній сфері, особливо при фінансуванні інфраструктури сільських населених пунктів; держава тимчасово може інвестувати ті виробництва, де спостерігається їх спад (агрегати, вузли, запасні частини, які споживаються вітчизняними підприємствами); держава може інвестувати розвиток виробництв, доцільність яких обґрунтовується ринковою кон'юнктурою.

Формами опосередкованого впливу держави на інвестиційний процес є: державне кредитування; державні позики; роздержавлення та приватизація; податкове регулювання; амортизаційна політика; державний лізинг; ліцензування і квотування; антимонопольні заходи; стандартизація.

Захист національного інвестиційного ринку називається протекціонізмом, який здійснюється за допомогою: високих митних зборів на товари, що імпортуються; податків на іноземні інвестиції; обмеження або заборони ввозу окремих товарів; заохочення розвитку національного товаровиробника; субсидювання національного інвестора.

Інвестиційний клімат держави – це сукупність політичних, правових, економічних і соціальних умов, що забезпечують і сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

Забезпечення сприятливого клімату, інвестиційної привабливості окремих галузей чи регіонів здійснюється через: податкові пільги чи канікули; пільгові кредити; державні субсидії; заохочення для створення підприємств з іноземними інвестиціями, міжнародних концернів і консорціумів, вільних (офшорних) зон.

4. Сутність інвестиційного менеджменту, його місце в системі загального менеджменту підприємства.

Інвестиційний менеджмент – процес управління всіма аспектами інвестиційної діяльності підприємства; система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних зі здійсненням різних аспектів інвестиційної діяльності підприємства.

Інвестиційний менеджмент органічно входить до загальної системи управління підприємством. Інвестиційний менеджмент розглядався як:

- на початковому етапі (до 50 років ХХ сторіччя) – один з відокремлених напрямків системи фінансового менеджменту як “довгострокові фінансові рішення”;
- на другому етапі (у 50 роках ХХ сторіччя) – система управління фінансовими інвестиціями підприємства;

- на останньому етапі – система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень щодо здійснення інвестицій у реальній, фінансовій та інших сферах підприємства.

Принципи інвестиційного менеджменту

1. Орієнтування на стратегічні цілі розвитку підприємства.
 2. Інтегрованість у загальну систему управління підприємством.
 3. Комплексний характер розроблених інвестиційних рішень.
 4. Високий динамізм формування інвестиційних рішень.
 5. Багатоваріантність підходів до формування інвестиційних рішень.
5. Мета, основні завдання і функції інвестиційного менеджменту.

Основна мета інвестиційної менеджменту: максимізація добробуту акціонерів (власників) за умови забезпечення оптимальних темпів економічного зростання підприємства на окремих етапах його життєвого циклу, що забезпечується шляхом максимізації його ринкової вартості.

У процесі реалізації основної мети інвестиційний менеджмент спрямований на вирішення наступних завдань:

- забезпечення високих темпів розвитку підприємства завдяки ефективній інвестиційній діяльності;
- забезпечення максимізації інвестиційного доходу у передбаченому рівні інвестиційного ризику;
- забезпечення мінімізації інвестиційного ризику у передбаченому рівні інвестиційного доходу;
- забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності;
- пошук шляхів прискорення реалізації діючих інвестиційних програм підприємства.

Основні функції інвестиційного менеджменту

1) Функції інвестиційного менеджменту як системи, що управляє:

- розробка інвестиційної стратегії;
- створення організаційної структури, що забезпечує прийняття і реалізацію управлінських рішень по всіх аспектах;
- формування інформаційних систем обґрунтування і прийняття інвестиційних рішень;
- здійснення аналізу показників інвестиційної діяльності;
- здійснення планування інвестиційної діяльності по основних її напрямках;
- розробка системи стимулювання реалізації прийнятих інвестиційних рішень;
- здійснення контролю реалізації прийнятих інвестиційних рішень.

2) Функції інвестиційного менеджменту, як спеціалізованої системи управління:

- управління реальними інвестиціями;
- управління фінансовими інвестиціями;
- управління формуванням інвестиційних ресурсів;
- управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності.

Тема 2. Методичний інструментарій інвестиційного менеджменту

1. Система організаційного та інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту
2. Методичний інструментарій оцінки в інвестиційних розрахунках вартості грошей у часі
3. Методичний інструментарій врахування фактора інфляції в інвестиційних розрахунках
4. Методичний інструментарій врахування в інвестиційних розрахунках фактора ризику
5. Методичний інструментарій врахування в інвестиційних розрахунках фактора ліквідності
6. Моделі формування та оцінки необхідного рівня доходу від інвестицій

1. Система організаційного та інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту

Система організаційного забезпечення інвестиційного менеджменту:

– одна із систем, що входить до організаційної структури управління підприємством;
– є сукупністю взаємозв'язаних внутрішніх структурних складових (служб, підрозділів), що забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень по різних аспектах інвестиційної діяльності і несуть відповідальність за результати цих рішень.

«Центр інвестицій» – це одна з форм „центрів відповідальності” підприємства; структурний підрозділ підприємства, керівник якого несе повну відповідальність за використання виділених йому інвестиційних ресурсів та отримання запланованого інвестиційного доходу.

Підходи до побудови центрів управління інвестиційною діяльністю підприємства: за ієрархічним принципом: лінійна структура; лінійно-функціональна структура; дивізійна структура; за принципом органічності: проектна структура; матрична структура.

Основні етапи формування «центрів інвестицій»

1. Визначення потреби у формуванні спеціалізованих підрозділів підприємства. 2. Визначення системи прав, обов'язків і міри відповідальності їх керівників. 3. Розробка системи стимулювання керівників структурних підрозділів. 4. Розробка системи форм відповідальності керівників структурних підрозділів за невиконання встановлених завдань. 5. Розробка і доведення «центром інвестицій» планових (нормативних) завдань зі здійснення інвестиційної діяльності. 6. Забезпечення контролінгу виконання «центрами інвестицій» встановлених завдань.

Система інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту на підприємстві є процесом цілеспрямованого створення масиву відповідних інформативних матеріалів з метою використання при обґрунтуванні підстав та управлінських рішень по всіх аспектах інвестиційної діяльності

Інформаційна база інвестиційного менеджменту – це складова частина інформаційної бази управління підприємством; система цілеспрямовано сформованих відповідних показників для використання в процесі прийняття та реалізації управлінських рішень за всіма аспектами інвестиційної діяльності підприємства.

2. Методичний інструментарій оцінки в інвестиційних розрахунках вартості грошей у часі

Інвестиційне рішення передбачає відмову від поточного споживання заради отримання в майбутньому додаткового споживання і базується на здатності оцінити можливість отримання цього додаткового споживання через особисто визначену норму надання переваги у часі та оцінку впливу ринку капіталів.

Оптимізуючи розподіл споживання матеріальних благ в часі інвестор оцінює чисті грошові потоки від інвестицій за майбутньою (FV) і за теперішньою (PV) вартістю за схемою складного проценту. Це відповідає особливостям інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання.

Майбутня вартість грошей (FV) враховує вкладені кошти у вигляді інвестиційного капіталу та їх приріст, що забезпечується інвестиційним вибором і називається операцією нарощування.

Майбутня вартість однієї грошової одиниці інвестиційного грошового потоку розраховується за формулою:

$$FV = (1+r)^n,$$

де r – ставка нарощування; n – кількість періодів протікання інвестиційного процесу.

Зворотна нарощуванню операція – визначення поточної вартості грошей – називається дисконтуванням. Теперішня вартість однієї грошової одиниці інвестиційного грошового потоку розраховується за формулою:

$$PV = \frac{FV}{(1+r)^n},$$

де g – ставка нарощування.

У разі наявності послідовності грошових потоків від інвестицій однакових за величиною і по одному в кожному періоді використовується інструментарій розрахунку анuitету як за майбутньою, так і за теперішньою вартістю.

Якщо перший платіж за анuitетом відбувається в кінці кожного періоду – це звичайний анuitет (постнумерандо). Якщо платіж здійснюється на початку кожного періоду – це авансовий анuitет (пренумерандо).

Ефективна ставка ($r_{\text{еф}}$) відбиває середньорічне значення при нарахуванні за схемою складного відсотка в періодах, що складають в сумі номінальний:

$$r_{\text{еф}} = (1 + i/m)^m - 1,$$

де i - номінальна процентна ставка; m – період нарахування.

3. Методичний інструментарій врахування фактора інфляції в інвестиційних розрахунках

Принципи інвестиційних розрахунків з урахуванням інфляції такі ж, як і у разі, коли ризиком інфляції можна нехтувати.

Інфляція – це зростання середнього рівня цін. Дефляція – падіння середнього рівня цін.

При оцінці інвестиційних рішень необхідно враховувати не лише можливі наслідки інфляції, але й довгострокові тенденції зміни цін на продукцію, що випускається, і на поточні статті витрат.

Прийнято розрізняти грошові потоки в грошових одиницях (номінальні) і виражені в термінах купівельної спроможності (реальні). При інвестиційних розрахунках можна використовувати і ті та інші за умови забезпечення достатньої точності в їх визначенні.

Темп інфляції – показник зниження купівельної спроможності грошей в певному періоді, що розраховується приростом середнього рівня цін в процентах до номіналу на початок періоду. Індекс інфляції – показник загального зростання рівня цін в періоді, що визначається через суму базового їх рівня на початок періоду і темпу інфляції в цьому ж періоді.

Премія за інфляцію – розмір додаткового доходу інвестора, що має відшкодувати його витрати від знецінення грошей у зв'язку з інфляцією.

4. Методичний інструментарій врахування в інвестиційних розрахунках фактора ризику

Під інвестиційним ризиком розуміється імовірність виникнення непередбачених фінансових втрат (зниження прибутку, доходів, втрати капіталу тощо) в ситуації невизначеності умов інвестиційної діяльності.

Рис. 1. Методичні підходи до врахування фактора ризику при формуванні інвестиційних рішень

Ризик, зв'язаний з інвестиційним проектом, при оцінці та відборі проектів розглядається як можливі розсіяння результатів відносно їх середнього значення (математичного очікування).

5. Методичний інструментарій врахування в інвестиційних розрахунках фактора ліквідності

Ліквідність інвестицій: спроможність конкретного інструменту інвестування бути конвертованим на грошову форму без суттєвих фінансових втрат.

Основними критеріями оцінки рівня ліквідності інструментів інвестування є час конверсії і розмір фінансових втрат, пов'язаних з конверсією. Час конверсії і рівні фінансових втрат у зв'язку з конвертацією інвестицій знаходяться в зворотній залежності. Чим нижчий рівень ліквідності інвестицій, тим вище за інших рівних умов має бути розмір додаткового прибутку від інвестицій (премія за ліквідність).

6. Моделі формування та оцінки необхідного рівня доходу від інвестицій

Елементи моделі формування необхідного рівня прибутку (доходу) від інвестицій: мінімальна норма прибутку на капітал; продовження інвестиційного процесу; темп інфляції; рівень інвестиційного ризику; рівень ліквідності інвестицій; індивідуальні особливості об'єкта інвестування

Алгоритм розрахунку необхідної суми інвестиційного доходу за майбутньою вартістю (IDFV) має такий вигляд:

$$ID_{(FV)} = (MD + \Pi_{pi} + \Pi_{pp} + \Pi_{pl} +/- IOП) * (1 + i)^n,$$

де MD – мінімальна необхідна сума інвестиційного доходу, що визначається через мінімальну норму прибутку на грошовому ринку; Π_{pi} – сума премії за інфляцію; Π_{pp} – сума премії за ризик; Π_{pl} – сума премії за ліквідність IOП – відхилення, за оцінкою інвестора, суми мінімального доходу з урахуванням індивідуальних особливостей інвестиційного проекту від середньо-ринкових умов його формування; i – реальна ставка проценту для даного інструменту інвестування, n – кількість періодів тривалості інвестиційного процесу.

Тема 3. Інвестиційний ринок, його оцінка та прогнозування розвитку

1. Характеристика інвестиційного ринку та принципи його дослідження
2. Кон'юнктура інвестиційного ринку і методи її дослідження
3. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості галузей економіки

1. Характеристика інвестиційного ринку та принципи його дослідження

Інвестиційний ринок – ринок, на якому продаються та купуються різноманітні об'єкти та інструменти інвестування.

Інвестиційний ринок як поняття характеризує систему окремих видів інвестиційних ринків з різними сегментами.

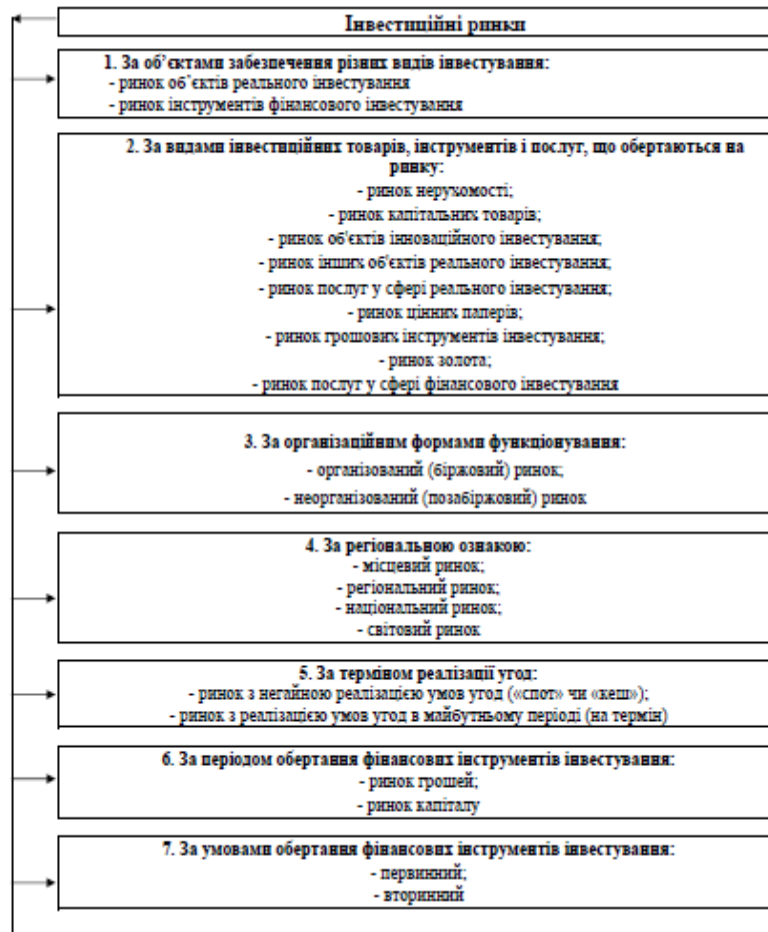

Рис. 1. Класифікація інвестиційних ринків

2. Кон'юнктура інвестиційного ринку і методи її дослідження

Кон'юнктура інвестиційного ринку - це форма проявлення системи факторів (умов), які характеризують стан попиту, пропозиції цін і конкуренції ринку в цілому, в окремих його видах і сегментах, Динаміка кон'юнктури інвестиційного ринку характеризується постійними коливаннями окремих його елементів, які можна за загальними ознаками класифікувати наступним чином.

Технічний аналіз передбачає дослідження внутрішньої інформації про динаміку найважливіших його елементів обсягу попиту, пропозиції, рівня цін.

Фундаментальний аналіз передбачає дослідження впливу факторів (макро- та мікроекономічних), що зв'язані з оборотом конкурентних інструментів на інвестиційному ринку.

3. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості галузей економіки

Комплексна характеристика окремих галузей економіки з позиції ефективності вибору підприємств даної галузі для інвестування.

Основні елементи оцінки інвестиційної привабливості галузей економіки

1. Оцінка рівня перспективності розвитку галузі: значущість галузі в економіці країни, її стійкість до економічного спаду, соціальна значущість, забезпеченість розвитку власними фінансовими ресурсами, міра підтримки державою її розвитку.

2. Оцінка середньогалузевої рентабельності діяльності підприємств галузі і її зміна в динаміці.

3. Оцінка галузевих інвестиційних ризиків: оцінюється коефіцієнт варіації середньогалузевих показників рентабельності по роках, а також рівень конкуренції та соціальної напруженості в галузі.

Інвестиційна привабливість регіонів України: комплексна характеристика окремих регіонів України з позиції інвестора з метою їх вибору для інвестиційної діяльності.

Основні елементи оцінки інвестиційної привабливості регіонів країни

1. Оцінка рівня загальноекономічного розвитку регіону у валовому внутрішньому продукті і національному доході, обсяг виробленої промислової та сільськогосподарської продукції на душу населення.
2. Оцінка рівня розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні: кількість підрядних будівельних компаній в регіоні, обсяги місцевого виробництва основних видів будівництва, матеріалів, обсяг виробництва енергетичних ресурсів.
3. Демографічна характеристика регіонів.
4. Оцінка рівня розвитку ринкових відносин та комерційної інфраструктури регіону: питома вага підприємств державної форми власності в загальній їх кількості в регіоні, чисельність спільних із зарубіжними партнерами підприємств в регіоні, банкових установ з філіями, страхових компаній (включаючи І представництва тощо).

4. Оцінка ступеня безпеки інвестицій діяльності в регіоні.

Інвестиційна привабливість підприємства: інтегральна характеристика окремого підприємства як об'єкта майбутнього інвестування з позицій перспективності розвитку, обсягу і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів. Їх ліквідності, стану платоспроможності та рівня фінансової стійкості.

Принципи дослідження інвестиційної привабливості підприємств:

- урахування стадії життєвого циклу підприємства;
- врахування фактору часу при здійсненні інвестування;
- урахування поточної зміни умов інвестування;
- системність і комплексність здійснення оцінки;
- урахування інтересів інвесторів.

Формування інвестиційної політики підприємства здійснюється у сфері взаємних інтересів як самого підприємства, так і його потенційних інвесторів. Можливість залучення інвестицій залежить від розуміння та урахування інтересів партнерів, від можливості бачити об'єкт інвестування з позиції інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість. У цьому є інтерес і самого підприємства, яке зацікавлене у підвищенні рівня інвестиційної привабливості. Кожний суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати конкурентоспроможність продукції і підприємства в цілому.

Визначення інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування проводиться інвесторами в процесі:

- визначення доцільності капітальних вкладень (нове будівництво, розширення, технічне переозброєння тощо);
- вибору в придбанні альтернативних об'єктів; – купівлі акцій окремих підприємств.

Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства – інтегральна характеристика його внутрішнього середовища. Інвестиційна привабливість навколишнього для підприємства середовища (регіону, галузі, країни) має опосередкований вплив на інвестиційну привабливість підприємства, по-перше, тому що підприємство – це відкрита система. По-друге, зовнішні фактори мають універсальний характер і відіграють для потенційних інвесторів не менш важливу роль, ніж конкретний об'єкт інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості на вищерозглянутих рівнях – це перший етап прогнозування та передбачення заходів щодо залучення інвестиційних ресурсів та підвищення привабливості об'єктів інвестування на усіх рівнях.

Таким чином, визначення інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування є завершальним етапом оцінки інвестиційного ринку.

Від стану привабливості підприємства залежить галузева та регіональна направленість його інвестиційної діяльності.

Інвестиційна привабливість об'єкта інвестування формується під впливом певних умов та факторів внутрішнього та зовнішнього характеру.

Оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства, з одного боку, – це основа для розробки його інвестиційної політики, а з іншого, – можливість виявити недоліки у діяльності підприємства, передбачити заходи щодо їх ліквідації та покращити можливості залучення інвестиційних ресурсів.

Тема 4. Формування інвестиційної стратегії підприємства

1. Інвестиційна стратегія підприємства та її роль у забезпеченні розвитку підприємства

2. Принципи і методи розробки інвестиційної стратегії підприємства

3. Формування стратегічних цілей підприємства

4. Прийняття стратегічних інвестиційних рішень; основні напрями і моделі

5. Критерії і методи оцінки результативності розробленої інвестиційної стратегії

1. Інвестиційна стратегія підприємства та її роль у забезпеченні розвитку підприємства

Інвестиційна стратегія – це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що обумовлені загальними завданнями його розвитку та інвестиційною ідеологією.

Стратегічна зона господарювання (СЗГ) – самостійний господарський сегмент у рамках підприємства (організації), що здійснює діяльність у ряді суміжних галузей, об'єднаних спільністю попиту, використовуваною сировиною або виробничою технологією.

Стратегічний інвестиційний центр (СІЦ) – самостійна структурна одиниця підприємства (організації"), що спеціалізується на виконанні окремих функцій або напрямів інвестиційної діяльності, забезпечує ефективну господарську діяльність окремих СЗГ.

Формувати інвестиційну стратегію слід з огляду на ряд критеріїв, що визначають її доцільність:

- узгодженість з фінансовими ресурсами, які можуть бути спрямовані на інвестиційну діяльність;
- ефективність, тобто узгодженість результатів і реальних витрат на їх досягнення;
- визначеність за термінами досягнення встановленої мети;
- оптимальність поєднання очікуваного, досягнення потрібної прибутковості та можливих ризиків і невизначеності майбутнього періоду;
- узгодженість запланованих інвестицій із загальноекономічними умовами зовнішнього для підприємства середовища.

2. Принципи і методи розробки інвестиційної стратегії підприємства

В основу розробки інвестиційної стратегії підприємства покладено принципи нової управлінської парадигми – системи стратегічного управління

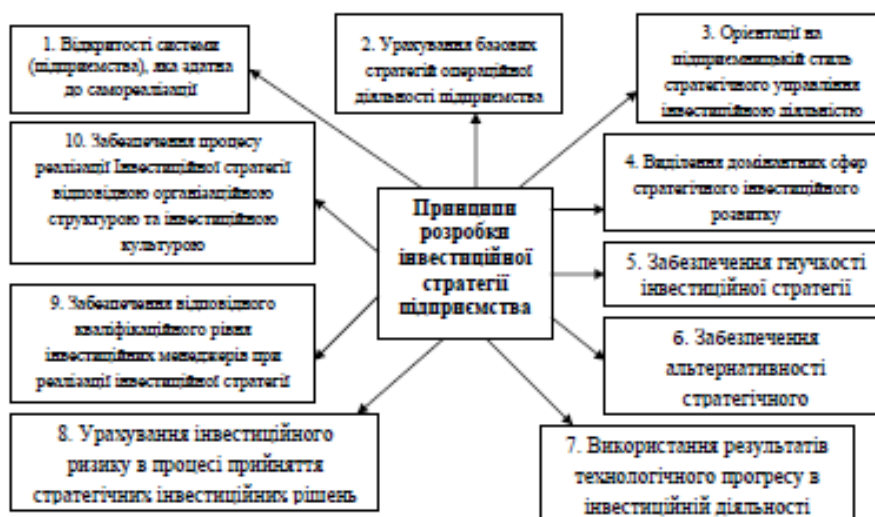

Рис. 1. Принципи розробки інвестиційної стратегії підприємства

Передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку підприємства, стосовно якої інвестиційна стратегія носить підлеглий характер. Управління інвестиційною діяльністю здійснюється в процесі формування інвестиційного портфеля. Інвестиційна стратегія передбачає досягнення наступних цілей: максимізація прибутків від інвестиційної діяльності; мінімізація інвестиційних ризиків. Для цього необхідно організувати: дослідження зовнішнього інвестиційного середовища та прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку; технічні і маркетингові дослідження; пошук нових, більш прибуткових інвестиційних можливостей; оцінку привабливості інвестиційних проектів та фінансових інструментів з добором найбільш ефективних з них; розробку капітального

Тривалість першого етапу залежить від загального стану економіки і розвитку ринку. В умовах нестабільної економіки прогнози розвитку підприємств не перевищують 3 – 5 років. У загальному виді визначення інвестиційних цілей підприємства спрямовано на збільшення капіталу, підвищення поточного доходу, забезпечення ліквідності та збереження капіталу, можливий контроль над підприємством-емітентом.

Визначення напрямків інвестування та джерел інвестиційних ресурсів (3) один з головних етапів формування інвестиційної стратегії. Формування напрямків інвестиційної діяльності здійснюється з урахуванням вибору співвідношення можливих форм інвестування на різних етапах діяльності, визначення галузевої та регіональної спрямованості вкладень. На співвідношення форм інвестування впливають різні фактори, серед яких:

- загальний стан економіки та кон'юнктури інвестиційного ринку. В умовах нестабільної ринкової економіки інвестори частіше вкладають ресурси у фінансові активи і особливо в короткострокові;

- функціональна спрямованість підприємства. Інституціональні інвестори працюють переважно на фондовому ринку і вкладають ресурси у фондові інструменти. Підприємства виробничої сфери інвестують у виробничі активи;

- залежність від життєвого циклу підприємства. На ранніх стадіях розвитку інвестування має переважно виробничий характер, на стадіях зрілості – фінансовий;

- розмір підприємства: малі та середні підприємства здійснюють інвестування в основному в реальні активи, великі – у фінансові.

Конкретизація інвестиційних програм і термінів передбачає наявність коштів та готовність підприємства до здійснення проекту за певними строками. Інвестиційна програма коригується з урахуванням цих факторів і забезпечує погодженість реалізації окремих проектів та формування фінансових ресурсів.

3. Формування стратегічних цілей підприємства

Стратегічні цілі інвестиційної діяльності підприємства є формалізованим поданням бажаних параметрів його кінцевої стратегічної інвестиційної позиції, які спрямовують цю діяльність в довгостроковій перспективі та оцінюють її результати.

Формування стратегічних цілей є суб'єктивно-об'єктивним процесом, оскільки відбивають конкретну інвестиційну позицію власника (інвестора) та одночасно вимоги зовнішнього і внутрішнього середовища щодо інвестиційної діяльності підприємства та його стратегічної інвестиційної позиції

Антикризова інвестиційна політика спрямована на подолання інвестиційного спаду в період кризи і депресії, структурну перебудову виробництва і фінансове оздоровлення підприємства. Воно включає розробку інвестиційної стратегії і тактики на таких рівнях:

- державне регулювання;
- потенційні інвестори (комерційні банки, інвестиційні компанії, пенсійні фонди та ін.);
- підприємства як об'єкти інвестування.

Інвестиційна стратегія як складова частина стратегічного планування містить у собі наступні напрямки:

- управління ризиком;
- програмно-цільове планування і складання капітальних бюджетів;
- стратегічний аналіз;
- стратегічне управління.

Після проведення комплексного аналізу за зовнішніми і внутрішніми факторами ведеться розробка стратегічного плану за такими етапами:

1. Визначення цілей.
2. Стратегія диверсифікації.
3. Стратегія експансії.
4. Стратегічний бюджет.
5. Фінансова стратегія.
6. Адміністративна стратегія.

Успіхи антикризової інвестиційної політики багато в чому залежать від інвестиційних рішень, прийнятих сьогодні на всіх рівнях, а тому надзвичайно важливо забезпечити нерозривний зв'язок між стратегічними і тактичними рішеннями

4. Прийняття стратегічних інвестиційних рішень; основні напрями і моделі

Стратегічна модель розвитку процесу, перш за все, визначає рівень інвестиційної активності на різних стадіях його життєвого циклу. Взаємозв'язку всіх стратегічних цілей підприємства досягається при побудові «дерева цілей».

Прийняття стратегічних інвестиційних рішень є процесом розгляду можливих засобів досягнення стратегічних інвестиційних цілей і вибору найефективніших з них для практичної реалізації з урахуванням стратегічної інвестиційної позиції підприємства.

Сучасна інвестиційна політика суб'єкта господарювання представлена широким набором дуже складних і неоднорідних інвестиційних рішень, в яких підприємство виступає як у ролі „ініціатора вкладення коштів”, так і в ролі „об'єкта зовнішніх інвестицій”.

Пошук і вибір інвестиційної концепції (рішення) на практиці викликає найбільші складності, оскільки будь-яке інвестиційне рішення найчастіше торкається інтересів великої кількості громадян, юридичних осіб, громадських організацій, об'єднань та ін. Успішне здійснення інвестиційного рішення можливо лише при досягненні балансу інтересів усіх причетних до цього рішення сторін. Саме цими обставинами визначається особлива важливість і відповідальність пошуку і вибору інвестиційного рішення.

Прийняття будь-якого інвестиційного рішення пов'язано з деякою невизначеністю досягнення необхідного ефекту (результату), тобто з ризиком. Складність, масштабність і

велика тривалість розв'язуваних завдань у ході реалізації прямого інвестиційного рішення припускає вплив на цей процес величезної кількості ризиків як систематичних, так і несистематичних. Облік фактора ризику в інвестиційному проектуванні, як і при прийнятті будь-якого фінансового рішення, зводиться до оцінки рівня ризиків та розробки заходів щодо їхнього зниження

Головна особливість інвестиційних ризиків полягає в тому, що для визначення їхнього рівня, як правило, відсутня достатня кількість спостережень для оцінки ймовірності настання деякої події.

Відповідно до міжнародної практики розрахунки загального рівня ризику інвестиційного проекту проводяться двічі: на момент складання проекту; після завершення всього циклу інвестиційного проектування.

Бізнес-план виконує проміжну, допоміжну роль і повинен містити відповіді на два ключових запитання:

Чи є обрана інвестиційна пропозиція настільки привабливою, що має сенс продовжувати її детальну розробку з метою оцінки її техніко-економічної і фінансової ефективності?

Чи містить обране інвестиційне рішення аспекти, що мають ключове значення для усього майбутнього інвестиційного проекту і дослідженню яких необхідно приділити особливу увагу до переходу до чергової стадії інвестиційного проектування? У світовій практиці існує вимога до обов'язкової участі на цій стадії інвестиційного проектування менеджерів фірми.

5. Критерії і методи оцінки результативності розробленої інвестиційної стратегії

Прийняття інвестиційних рішень як стратегічних, так і тактичних засновано на найрізноманітніших методах оцінки ефективності інвестицій. Якщо взяти набір інвестиційних рішень і оцінити їх різними методами, то, як показує світова практика, кожен метод дає відмінне від інших ранжирування інвестиційних пропозицій.

Для управлінців важливі такі показники: рентабельність на базі поточної вартості активів; рентабельність за чистим прибутком, рентабельність за валовим прибутком, аналіз поточних витрат, аналіз валового доходу, ефективність використання матеріальних, трудових ресурсів, аналіз грошових доходів від інвестицій та ін.

Для банкірів вирішальним у визначенні ефективності інвестицій є: ліквідаційна вартість фірми, коефіцієнт поточної ліквідності, частка зобов'язань в активі, співвідношення між власним та позиковим капіталом підприємства, співвідношення між доходом та ризиком, коефіцієнт покриття процентних виплат.

Інвесторів цікавить, насамперед, рентабельність власного капіталу, прибуток та грошовий потік на акцію, коефіцієнт виплати дивідендів, коефіцієнт покриття дивідендів, співвідношення дивідендів та активів, співвідношення прибутку та ціни на акцію, співвідношення ринкової і номінальної ціни акцій, відносна зміна цін на акцію

Створення системи ефективного антикризового управління підприємством неможливе без оцінки його вихідного (поточного) стану, що включає: аналіз фінансового стану підприємства; оцінку вартості підприємства.

Оцінка майна і підприємства в цілому є складеним елементом загальної системи ціноутворення, тобто вона покликана збалансувати інтереси поточного і передбачуваного власників продукції.

Розрізняють наступні види оцінних вартостей: вартість у користуванні і вартість в обміні.

Вартість у користуванні носить суб'єктивний характер, тому що виражає думку власника підприємства щодо можливостей його подальшого використання.

Вартість в обміні визначається за припущенням про можливий продаж підприємства на вільному, відкритому і конкурентному ринку в умовах рівноваги, що встановлюється факторами попиту та пропозиції. Основні вартості в обміні: ринкова,

інвестиційна, ліквідаційна. Оцінка вартості підприємства (бізнесу) чи його елементів ґрунтується на цілому ряді економічних принципів: відповідності попиту та пропозиції; конкуренції; залежності від зовнішнього середовища; заміщення; зміні вартості; збалансованості; внеску; найбільш ефективному використанню; відповідності і чекання.

При оцінці вартості підприємства і його елементів використовують наступні підходи: витратний; порівняння продажів (аналоговий); дохідний. Залежно від цілей замовника оцінка звичайно проводиться у відношенні: матеріальних активів; фінансових активів; нематеріальних активів; підприємства в цілому.

При оцінці вартості підприємства в цілому оцінювачі повинні розглядати його як єдиний майновий і виробничий комплекс.

При цьому застосовуються наступні методи: чистої вартості активів; ринкові порівняння; дохідний.

Розвиток бізнесу припускає розвиток підприємства як внутрішній, так і зовнішній. Внутрішній – це розвиток виробничого потенціалу, модернізація і розширення основних і обігових фондів, диверсифікованість, реструктуризація капіталу та інші заходи, що не стосуються організаційно-правової форми підприємства. Зовнішній – стосується організаційно-правової форми підприємства – юридичної особи і виражається, як правило, у реорганізації структури підприємства.

Розділ 2. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Тема 5. Джерела фінансування інвестиційної діяльності

1. Поняття інвестиційних ресурсів підприємства: класифікація, форми залучення
2. Політика формування інвестиційних ресурсів підприємства: основні завдання та етапи розробки
3. Сучасні методи фінансування інвестиційних проектів і програм підприємства
4. Вартість інвестиційних ресурсів: поняття і методи оцінки
5. Розподіл коштів при фінансуванні інвестицій

1. Поняття інвестиційних ресурсів підприємства: класифікація, форми залучення

Інвестиційна діяльність підприємства в усіх її формах здійснюється за рахунок усіх можливих джерел. Інвестиційні ресурси – це всі види фінансових та інших активів, які залучаються з метою здійснення вкладень в об'єкти інвестування. Джерела формування інвестиційних ресурсів у ринковій економіці різнобічні.

Перелік усіх можливих джерел інвестування за каналами надходження інвестиційних коштів наведено в Законі України „Про інвестиційну діяльність”: власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, повернення збитків щодо аварій, стихійного лиха, грошових накопичень та збережень фізичних і юридичних осіб та ін.); займані (позикові) фінансові кошти інвестора (облігаційні займи, банківські та бюджетні кредити); залучені фінансові кошти інвестора (кошти від продажу акцій, пайові та інші вклади фізичних і юридичних осіб); бюджетні інвестиційні асигнування; безоплатні та благодійні вклади, пожертвування організацій, підприємств, громадян.

Джерела формування інвестиційних ресурсів поділяються на три основні групи: власні, залучені, позикові.

Власні інвестиційні джерела підприємства є основними. До них відносяться: прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати податків та інших обов'язкових платежів; амортизаційні відрахування; виконані раніше довгострокові фінансові вкладення, строк сплати яких закінчується в поточному періоді; реінвестований прибуток шляхом продажу частини основних фондів; страхова сума відшкодування збитків, викликаних втратою майна; частка зайвих обігових активів, що іммобілізується в інвестиції; гранти.

Прибуток – головна форма чистого доходу підприємства, що відбиває вартість додаткового продукту. Розмір прибутку визначається як різниця між ціною реалізації продукції (робіт, послуг) й витратами на її виробництво на підприємстві. Прибуток є узагальнюючим показником комерційної діяльності підприємства, важливим джерелом формування фінансових ресурсів як для самого підприємства, так і для держави.

Другою важливою складовою джерел інвестицій є амортизація. Амортизаційний фонд призначено для відновлення та оновлення основних фондів. Прискорена амортизація є важливим власним джерелом інвестицій і є стимулом інвестування. Однак нерівномірне списання зносу означає, що підприємство бере в борг у самого себе, інвестує кошти майбутніх періодів.

Власні джерела інвестицій підприємства порівняно із залученими та позиковими характеризуються простотою і швидкістю залучення, високою віддачею за критерієм норми прибутковості капіталу (не вимагають сплати позикового відсотка в будь-яких його формах).

Разом з власними джерелами інвестицій використовуються залучені кошти: емісія акцій підприємства; емісія інвестиційних сертифікатів (інвестиційних фондів і компаній); внесок сторонніх вітчизняних та зарубіжних інвесторів у статутний фонд; безкоштовне цільове інвестування, що надається державними органами та комерційними структурами. Серед залучених джерел, в першу чергу розглядається можливість залучення акціонерного капіталу. До переваг фінансування підприємства за допомогою акцій можна віднести відсутність необхідності постійних обов'язкових виплат з прибутку: розмір дивіденду за звичайними акціями може змінюватися від нуля до значних розмірів при успішній діяльності.

Інвестиційний селенг є однією з нових форм залучення інвестиційних ресурсів. Це специфічна форма зобов'язання, що складається з передачі власником (юридичними або фізичними особами) прав з користування та розпорядження його майном за відповідну плату. Лізинг – це довгострокова оренда машин, устаткування, транспортних засобів, а також споруд виробничого характеру.

Внутрішні джерела інвестування – це національні джерела, а саме: власні кошти підприємств, ресурси фінансового ринку, збереження населення, бюджетні інвестиційні асигнування. Зовнішні джерела – це іноземні інвестиції, кредити, займи. Ця класифікація відображає структуру фінансових джерел щодо їх формування та використання на рівні національної економіки в цілому, тобто на макроекономічному рівні.

На мікроекономічному рівні такий розподіл має у деякій мірі інший зміст. До зовнішніх джерел суб'єкта господарювання відносяться: бюджетні інвестиції, кошти кредитних установ та організацій, страхових компаній, недержавних пенсійних та інвестиційних фондів, інших інституціональних інвесторів, збереження населення, продаж цінних паперів та ін. Внутрішні джерела суб'єкта господарювання – це прибуток, амортизація, інвестиції власників підприємства.

Принципи формування інвестиційних ресурсів підприємства:

1. Урахування перспектив діяльності підприємства.
2. Забезпечення відповідності обсягу залучення інвестиційних ресурсів обсягу інвестиційних потреб підприємства.
3. Оптимізація структури інвестиційних ресурсів з позиції забезпечення ефективності інвестиційної діяльності.
4. Забезпечення мінімізації витрат на формування інвестиційних ресурсів з різних джерел.
5. Забезпечення ефективного використання інвестиційних ресурсів у процесі інвестиційної діяльності.

2. Політика формування інвестиційних ресурсів підприємства: основні завдання та етапи розробки

Політика формування інвестиційних ресурсів являє собою частину загальної інвестиційної стратегії підприємства, яка полягає у забезпеченні необхідного рівня самофінансування його інвестиційної діяльності з різних джерел та залучення для цих цілей капіталу в найбільш ефективних формах.

Стратегія формування інвестиційних ресурсів є важливим складовим елементом не тільки інвестиційної стратегії, а й фінансової стратегії фірми.

Розробка стратегії покликана забезпечити:

- безперерйну інвестиційну діяльність у передбачених обсягах;
- найбільш ефективно використання власних, залучених і, особливо, позикових коштів;
- фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі.

Стратегія формування інвестиційних ресурсів підприємства та їх взаємозалежність і взаємозв'язок здійснюється за чотирма етапами.

Етап 1. Визначення необхідного обсягу фінансових коштів для реального інвестування з огляду на напрямки інвестиційної стратегії галузей підбираються об'єкти-аналоги, за якими розраховують вартість будівництва чи його придбання.

Етап 2. Розробка стратегії визначення обсягів інвестиційних ресурсів передбачає можливості формування ресурсів за рахунок різних джерел. Насамперед, розглядаються можливі джерела (власні, залучені, позикові) формування інвестиційних ресурсів з урахуванням специфіки діяльності підприємства, форми власності та організаційно-правової форми господарювання.

Етап 3. Визначення методів фінансування окремих інвестиційних програм і проектів потребує особливої уваги. При розробці стратегії формування інвестиційних ресурсів звичайно розглядаються п'ять основних методів фінансування окремих інвестиційних програм та інвестиційних проектів.

Етап 4. Заключний етап, пов'язаний з оптимізацією структури джерел формування інвестиційних ресурсів. У процесі необхідно враховувати основні особливості кожної з груп джерел фінансування.

3. Сучасні методи фінансування інвестиційних проектів і програм підприємства

Світовий досвід переконує, що в умовах перехідних економік, або економік, котрі розвиваються, становлення ринку цінних паперів потребує державної підтримки, а саме: сприяння формуванню інвестиційного клімату; вдосконаленню законодавства; лібералізації системи регулювання ринку цінних паперів; розвитку ринків державних і муніципальних цінних паперів тощо.

Однією із форм державної підтримки фондового ринку є податкове стимулювання. Створення податкових стимулів є вагомим інструментом заохочення населення (інвесторів – фізичних осіб) до вкладення коштів у вітчизняні цінні папери, зокрема в акції акціонерних товариств.

Промислово-фінансові групи у ринковій економіці виникають не випадково, а відповідно до об'єктивних вимог. Такі утворення формуються з метою широкомасштабної інвестиційної діяльності та акумуляції грошових ресурсів. Причому йдеться про певну скоординованість та спрямованість процесів мобілізації грошового капіталу. Накопичення інвестиційних ресурсів може здійснюватися трьома основними способами:

- 1) концентрацією вільних коштів у фінансових інститутах з наступним наданням їх виробничим підприємствам, що їх потребують;
- 2) залученням коштів зовнішніх інвесторів, ефективним використанням акціонерного капіталу;

3) акумуляцією в головній компанії коштів із використанням спеціального інвестиційного рахунка.

4. Вартість інвестиційних ресурсів: поняття і методи оцінки

Вартість інвестиційного капіталу є вартістю грошових коштів, використовуваних для фінансування проекту, що повинна визначатися як і всі Інші витрати в інвестиційних розрахунках, як альтернативна вартість.

Визначення вартості капіталу, використовуваного для інвестицій, передбачає ідентифікацію всіх його складових і вартості їх залучення. Результати розрахунків зводяться в єдиний показник - середньозважену вартість капіталу (Weighted Average Cost of Capital, WACC).

WACC може бути визначена в таких варіантах:

- фактична середньозважена вартість капіталу (по наявній структурі і вартості джерел);
- прогнозована WACC (по плановій структурі і прогнозованому рівню вартості джерел);
- оптимальна WACC (по оптимальній цільовій структурі і вартості джерел).

5. Розподіл коштів при фінансуванні інвестицій

Оптимальна структура інвестиційного капіталу – це таке співвідношення використовуваних власних і позикових коштів, за якого забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто мінімізується.

Етапи оптимізації структури інвестиційного капіталу

I етап	Аналіз інвестиційного капіталу підприємства
II етап	Оцінка основних факторів, що визначають формування структури інвестиційного капіталу
III етап	Оптимізація структури інвестиційного капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності
IV етап	Оптимізація структури інвестиційного капіталу за критерієм мінімізації його вартості
V етап	Оптимізація структури інвестиційного капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків
VI етап	Формування показника цільової структури інвестиційного капіталу

Тема 6. Інвестиційний проект. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів

1. Форми реальних інвестицій, обґрунтування їх вибору
2. Управління реальними інвестиціями: зміст, порядок здійснення
3. Управління розробкою інвестиційних проектів. Бізнес-план реального інвестиційного проекту, методичні засади його розробки
4. Бюджет реального інвестиційного проекту та його види
5. Контроль реалізації інвестиційного проекту, критерії її припинення та методичні підходи щодо оцінки ефективності реальних інвестицій

1. Форми реальних інвестицій, обґрунтування їх вибору

Основою інвестиційної діяльності підприємства є реальне інвестування. Серед реальних інвестиційних проектів найбільшу частку займають проекти, реалізовані шляхом різних форм капіталовкладень.

1. Придбання цілісних майнових комплексів становить інвестиційну операцію великих підприємств. Ця форма реальних інвестицій забезпечує звичайно ефект “синергізму”, що полягає у зростанні сукупної ринкової вартості активів підприємств (порівняно з їх балансовою вартістю) за рахунок можливостей більш ефективного їх загального фінансового потенціалу, взаємодоповнення, технологій і номенклатури продукції, що випускається, можливостей зниження рівня операційних витрат, спільного використання збутової мережі на різних регіональних ринках та інших аналогічних факторів.

2. Нове будівництво становить інвестиційну операцію, пов’язану з будівництвом нового об’єкта із закінченим технологічним циклом за індивідуально розробленим чи типовим проектом на територіях, що спеціально надаються.

3. Реконструкція – інвестиційна операція пов’язана з істотним перетворенням усього виробничого процесу на основі сучасних науково-технологічних досягнень.

4. Модернізація становить інвестиційну операцію, яка пов’язана з удосконаленням і приведенням активної частини основних виробничих фондів у стан, що відповідає сучасному рівню здійснення технологічних процесів, шляхом конструктивних змін основного парку машин, механізмів і устаткування, які використовуються підприємством у процесі операційної діяльності.

5. Перепрофілювання – інвестиційна операція, пов’язана із заміною чи доповненням наявного парку устаткування щодо розширення асортименту чи номенклатури продукції (робіт чи послуг) відповідно до маркетингової стратегії підприємства.

6. Інноваційне інвестування в нематеріальні активи становить інвестиційну операцію, спрямовану на використання в операційному та інших видах діяльності підприємства нових наукових і технологічних знань на шляху до досягнення комерційного успіху або соціального ефекту.

7. Інвестування приросту запасів матеріальних обігових активів – інвестиційна операція, спрямована на розширення обсягу використовуваних операційних активів підприємства, що забезпечує необхідну пропорційність (збалансованість) у розвитку поза обігових та обігових операційних активів у результаті здійснення інвестиційної діяльності.

Вибір конкретних форм реального інвестування підприємства визначається його інвестиційною стратегією у відповідно до стратегії підприємства в цілому, можливостей упровадження нових ресурсо- і трудозберігаючих та конкурентоспроможних технологій (зниження рівня операційних витрат та підвищення якості), потенціалу формування інвестиційних ресурсів (грошових та інших активів, які вкладаються в об’єкти реального інвестування).

2. Управління реальними інвестиціями: зміст, порядок здійснення

Управління реальними інвестиціями підприємства є системою принципів і методів підготовки, оцінки та реалізації прийнятих до впровадження інвестиційних проектів відповідно до цілей інвестиційної діяльності.

Процес формування політики управління реальними інвестиціями підприємства здійснюється в розрізі таких основних етапів:

Етап 1. Аналіз стану реального інвестування в попередньому періоді.

Етап 2. Визначення загального обсягу реального інвестування в майбутньому періоді.

Етап 3. Визначення форм реального інвестування.

Етап 4. Підготовка бізнес-планів реальних інвестиційних проектів.

Етап 5. Оцінка ефективності реальних інвестиційних проектів.

Етап 6. Формування портфеля реальних інвестицій з урахуванням ризику.

Етап 7. Забезпечення реалізації окремих інвестиційних проектів та інвестиційних програм.

3. Управління розробкою інвестиційних проектів. Бізнес-план реального інвестиційного проекту, методичні засади його розробки

Інвестиційний проект – це система організаційно-правових та розрахунково-фінансових документів, необхідних для здійснення дій щодо впровадження різних форм реального інвестування. Процес розробки інвестиційного проекту включає в себе три окремі фази: передінвестиційна, де здійснюється вибір конкретного інвестиційного проекту; експлуатаційна (постінвестиційна).

Головні цілі інвестиційного проекту – максимізація обсягу виробництва або мінімізація витрат, технічна ефективність проекту (максимальний прибуток) та оптимізація технічних і економічних аспектів, які повинні бути метою стратегічного планування бізнесу. У світовій практиці інвестиційний проект становить комплекс взаємопов'язаних заходів, направлених на досягнення поставлених цілей в умовах обмежених фінансових, матеріальних і інших ресурсів. Життєвий цикл інвестиційного проекту включає наступні стадії: формулювання проекту, проектний аналіз, розробка проекту, його здійснення і оцінка результатів, ліквідація.

Інвестиційний проект – це основний документ, що визначає необхідність здійснення реального інвестування, у якому в загальноприйнятій послідовності його розділів подаються основні характеристики проекту та фінансові показники, пов'язані з його реалізацією.

Інвестиційні проекти, які розробляються в розрізі окремих форм реального інвестування підприємства, класифікуються за певною низкою ознак.

Бізнес-план є одним з основних документів, що визначає стратегію функціонування підприємства. Найважливішим завданням розробки бізнес-планів є проблема залучення й обґрунтування інвестицій і кредитів, у тому числі закордонних, необхідних для здійснення проектів техніко-технологічного переоснащення або реконструкції підприємств.

Бізнес-план – стандартний для більшості держав з розвинутою ринковою економікою документ, в якому детально обґрунтовується концепція призначеного для реалізації реального інвестиційного проекту та наводяться основні його розділи.

Бізнес-план надає можливість визначити життєздатність проекту в умовах конкуренції; надає інформацію щодо напряму розвитку проекту (підприємства); є основою (інструментом) отримання зовнішнього фінансування.

Сучасна практика підприємницької діяльності свідчить про те, що підприємець для здійснення реального інвестування у формі капітальних вкладень повинен мати чіткі уявлення про майбутній бізнес, його масштаби та форми; найважливіші показники маркетингу, виробничої та фінансової діяльності; сировинне, технічне та кадрове забезпечення проекту; обсяги необхідних інвестицій та терміни їх повернення; ризиках, пов'язаних з реалізацією проекту та інших характеристиках.

1. Резюме або коротка характеристика інвестиційного проекту, хоча і відкриває поданий бізнес-план, але складається після розробки всіх інших розділів, коли концепція проекту її обґрунтування та форми реалізації вже чітко визначені. Це робиться для того, щоб інвестор на підставі тільки цього розділу зміг би зробити висновок про те, чи відповідає проект напрямку його інвестиційної діяльності та його інвестиційної стратегії; чи відповідає він потенціалу його інвестиційних ресурсів; чи задовольняє його проект за періодами реалізації та термінами повернення вкладеного капіталу і т.д. Якщо інвестор за результатами розгляду цього розділу робить висновок про доцільність участі в реалізації інвестиційного проекту або якщо розділ не містить достатньої та чіткої інформації для певних висновків, з наступними розділами він знайомиться не буде. Звідси витікає головна вимога до підготовки даного розділу – лаконічність (не більше двох-трьох сторінок), інформативність та простота викладення матеріалу.

2. Характеристика галузі, в якій реалізується інвестиційний проект, дозволяє в узагальнюючому вигляді розглянути вплив зовнішнього середовища на перспективність та ефективність розвитку передбаченого інвестиційного проекту. При викладенні цього розділу бізнес-плану розглядається відповідність галузевої спрямованості інвестиційного проекту задачам структурної перебудови економіки України; тенденції розвитку попиту на продукцію галузі; рівень розвитку ринкових відносин в галузі; середній рівень прибутковості капіталу в галузі за останній звітний період.

3. Характеристика продукції (послуг). Повинна розглядатися їх особливість та привабливість для споживачів, переваги по відношенню до продукції (послуг), що вже є наявними на ринку. Така порівняльна оцінка здійснюється за параметрами функціонування продукції (послуг), її якості, дизайну та іншими ознаками. Особливу увагу в процесі характеристики продукції (послуг) повинно бути зосереджено на оцінці її конкурентоспроможності за основними якісними ознаками, рівню цін, гарантіями і після продажного обслуговування і т.д. Бажано також вказати загальний період життєвого циклу даної продукції (послуг), що прогнозується та можливість подальшого її вдосконалення в межах діючої технології та рівня технічної оснащеності.

4. Розміщення об'єкта, яке розглядається в цьому розділі бізнес-плану, дозволяє, з одного боку, оцінити інвестиційну привабливість даного регіону, а з другого, - розглянути потенційні переваги його конкретного місця розташування з позицій наближеності до факторів виробництва (сировина, енергоресурси, трудовий потенціал) або до ринків збуту. У такій оцінці не останню роль відіграє можлива ринкова вартість земельної ділянки, на якій буде розміщено об'єкт.

При характеристиці розміщення об'єкта в цьому розділі повинна бути висвітлена взаємодія проекту з оточуючим середовищем – необхідно враховувати не тільки вплив клімату, флори, фауни, геологічної будови будівельної площадки й інших факторів на діяльність підприємства, але й зворотний процес, тобто яким чином діяльність підприємства буде впливати на екологію місце розташування підприємства і прилеглі до них райони.

5. Аналіз ринку представляє собою один із найбільш складних розділів бізнес-плану. Цей аналіз охоплює не тільки поточне, а й прогнозові дослідження ринку. Дослідження ринку – це процес отримання і інтерпретування інформації про ринок і ринкові позиції підприємства, який включає наступні розділи: а) аналіз галузі; б) аналіз споживачів і сегментація ринку; в) аналіз каналів збуту; г) аналіз конкурентної сегментації на ринку; д) вивчення позиції підприємства в ринковому оточенні; е) прогнозування можливих напрямків розвитку ринку.

6. Обсяг і структура виробництва продукції (послуг), що планується, є основою характеристики майбутньої виробничої діяльності об'єкта інвестування на стадії його експлуатації. У процесі розробки цього розділу бізнес-плану на першому етапі обґрунтовується загальний обсяг випуску продукції (послуг) в середньому за рік при виході інвестиційного об'єкта на проектну потужність. На другому етапі аналогічні розрахунки виконуються в розрізі окремих асортиментних груп продукції. І на кінець, на третьому етапі результати вище виконаних розрахунків диференціюються за окремими роками майбутнього п'ятирічного періоду, тому що передбачається, що в міру освоєння проекту його виробнича потужність буде збільшуватися за рахунок реалізації окремих резервів.

7. Забезпеченість випуску продукції (послуг) основними ресурсами дозволяє з одного боку, визначити реальність обсягу випуску, що планується, а з іншого, ефективність розміщення інвестиційного проекту в обраному регіоні.

8. Стратегія маркетингу розробляється як самостійний розділ бізнес-плану в наступних випадках: а) при виході на ринок з принципово новим видом продукції (послуг); б) при впровадженні на інші регіональні ринки України, країн СНД, ринки інших країн; в) при високому рівні конкуренції на відповідних товарних ринках (ринках послуг) даного

регіону. При відсутності проблем з попитом на продукцію (послуги) та з конкуренцією, маркетингова стратегія може не розроблятися.

9. Управління реалізацією інвестиційного проекту повинно забезпечити його найбільш ефективне та швидке здійснення. У цьому розділі визначається організаційно-правова форма реалізації інвестиційного проекту. Так, інвестиційний проект може бути реалізовано в межах діючої організаційно-правової форми його ініціатора; в межах організаційно-правової форми інвестора; шляхом створення нового акціонерного товариства відкритого чи закритого типу; шляхом створення товариства з обмеженою відповідальністю і т.д.

10. Оцінка ризиків та форми їх страхування повинні розглядатися в розрізі окремих видів цих ризиків 11. Фінансовий план є найбільш важливий розділ бізнес-плану, головний критерій прийняття інвестиційного проекту до реалізації

12. Стратегія фінансування інвестиційного проекту завершає викладення бізнес-плану. У процесі розробки цієї стратегії необхідно визначити джерела фінансування інвестиційного проекту. У бізнес-плані слід чітко розмежувати наявні та необхідні фінансові ресурси, фінансові вклади українських і зарубіжних інвесторів. Форми здійснення як вітчизняних, так і зарубіжних інвестиційних внесків можуть бути різними: грошові вклади в національній чи іноземних валютах; майнові вклади у вигляді поставки устаткування, матеріалів, товарів; кредити в банках; передання права на використання винаходів, патентів, „ноу-хау”; підготовка кадрів; забезпечення ринку збуту та умов експортування продукції за кордон і т. ін.

Графік потоку джерел інвестування слід прогнозувати на весь період фінансування інвестиційного проекту, при чому на перший рік – із щомісячною розбивкою, на другий – із щоквартальною.

4. Бюджет реального інвестиційного проекту та його види

Капітальний бюджет є основним фінансовим документом оперативного планування, в якому відбиваються обсяги, строки та джерела фінансування окремих видів робіт з інвестування.

Він розробляється на рік в розрізі кварталів чи місяців.

Розробка капітального бюджету інвестиційного проекту спрямована на вирішення двох основних завдань:

- визначення обсягу та структури витрат з реалізації інвестиційного проекту по етапах календарного плану;
- забезпечення ресурсного їх покриття.

Для розробки капітального бюджету необхідні:

- 1) календарний план реалізації інвестиційного проекту;
- 2) кошторис витрат по окремих видах робіт, придбання сировини, матеріалів, механізмів, обладнання;
- 3) загальна стратегія та схема фінансування;
- 4) попередній графік чистих грошових потоків (за бізнес-планом);
- 5) фінансовий стан інвестора в поточному періоді.

5. Контроль реалізації інвестиційного проекту, критерії її припинення та методичні підходи щодо оцінки ефективності реальних інвестицій

Контроль реалізації проектів – складова загальної системи управління інвестиціями і за замістом є процесом перевірки та забезпечення виконання управлінських рішень щодо графіка (календарного плану) робіт, досягнення передбачених показників ефективності.

Система фінансового контролю реалізації інвестиційного проекту будується в декілька етапів від визначення об'єкту, системи контрольованих пріоритетних фінансових показників і стандартів до побудови системи моніторингу та коригування параметрів реалізації проекту

Оцінка ефективності реальних інвестицій – відповідальний етап у процесі прийняття рішень. Від того, наскільки неупереджено та різносторонньо проведено цю оцінку, залежать строки повернення вкладеного капіталу, варіанти альтернативного його використання. Використовувані раніше показники ефективності мали певні недоліки: не враховували фактор часу (ні прибуток, ні обсяг інвестованих коштів); для розрахунку використовувався тільки прибуток; проводилась тільки однобічна оцінка (суми прибутку й інвестицій).

Базові принципи й методичні підходи щодо оцінки ефективності реальних інвестицій розглянуто далі.

Перший принцип – оцінка повернення інвестованого капіталу на основі показника «чистий грошовий потік», сформованого за рахунок суми чистого прибутку та амортизаційних відрахувань у процесі експлуатації інвестиційного проекту. При оцінці цей показник може прийматися як диференційований за окремими роками експлуатації інвестиційного проекту чи як середньорічний.

Другий принцип – обов'язкове приведення до дійсної вартості як інвестованого капіталу, так і суми чистого грошового потоку. Процес інвестування проходить ряд етапів. Тому за винятком першого етапу всі наступні суми, що інвестуються, повинні приводитись до дійсної вартості диференційовано з кожним етапом наступного інвестування. Сума чистого грошового потоку теж коригується.

Третій принцип – вибір диференційованої ставки відсотка (дисконтна ставка) у процесі дисконтування грошового потоку для різних інвестиційних проектів. Розмір доходу від інвестицій формується з обліком таких факторів: середньої реальної депозитної ставки; темпу інфляції (премії); премії за ризик; премії за низьку ліквідність та інших з урахуванням особливостей інвестиційних проектів. При порівнянні двох інвестиційних проектів з різними загальними періодами інвестування (ліквідністю інвестицій) більш висока ставка відсотка повинна прийматися за проектом з більшою тривалістю реалізації.

Четвертий принцип – варіація форм використовуваної ставки відсотка для дисконтування у залежності від цілей оцінки. Яка ставка відсотка може бути використана: середня депозитна ставка, середня кредитна ставка, індивідуальна норма прибутковості інвестицій з урахуванням рівня інфляції (рівня ризику, рівня ліквідності інвестицій), норма прибутковості за іншими можливими видами інвестицій.

Тема 7. Управління фінансовими інвестиціями

1. Методи обґрунтування відбору інвестиційних проектів за критеріями ефективності

2. Правила прийняття рішень з відбору незалежних та альтернативних інвестиційних проектів

3. Методичні підходи до обґрунтування рішень щодо заміни капітальних активів

4. Прийняття рішень щодо вибору і реалізації інвестиційних проектів в операційні активи в умовах невизначеності та ризику

1. Методи обґрунтування відбору інвестиційних проектів за критеріями ефективності

Методи оцінки інвестиційних проектів. Сучасній економічній теорії та практиці відомо чимало методів оцінки інвестиційних проектів, які умовно можна поділити на дві групи: статичні та динамічні. Статичні методи важливі для малих і середніх підприємств, бо стосуються інвестиційних проектів, що здійснюються в межах одного року. Динамічні методи, як правило, застосовуються для оцінки інвестиційних проектів, термін реалізації яких більший за один рік. У цьому разі використовується метод обчислення чистої теперішньої вартості, внутрішньої норми рентабельності, індекс прибутковості та ін.

Динамічні методи фінансової оцінки інвестиційних проектів ґрунтуються на дисконтуванні грошових потоків проекту. Наведені вище формули мають припущення, що основні параметри проекту залишаються незмінними протягом усього терміну його

реалізації. Однак, інвестиційний проект пов'язаний із майбутнім, яке неможливо передбачити з певністю. З огляду на це існує потреба в аналізі чутливості проекту. Основу аналізу становить присвоєння найважливішим параметрам проекту (ціна на продукцію, обсяги реалізації, поточні витрати тощо) нових значень. Виходячи з них, проводиться повторне обчислення показників ефективності інвестиційних проектів і в такий спосіб визначається вплив зміни кожного параметра на кінцевий результат.

Найхарактернішими показниками фінансової здійсненності проектів є: коефіцієнт співвідношення довгострокових запозичених коштів і акціонерного капіталу; коефіцієнти покриття, абсолютної ліквідності, покриття довгострокових зобов'язань, співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованостями.

2. Правила прийняття рішень з відбору незалежних та альтернативних інвестиційних проектів

Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів є відповідальним етапом у процесі прийняття рішення стосовно здійснення інвестиційного задуму. Від того, наскільки неупереджено та різносторонньо проведена така оцінка, залежать строки повернення вкладеного капіталу та варіанти альтернативного його використання.

Основним принципом оцінки ефективності інвестиційних проектів є порівняння обсягів доходів та витрат, що їх забезпечили.

Теорія і практика інвестиційних розрахунків налічує багато різноманітних методів та практичних прийомів оцінки економічної ефективності інвестицій, які можна розподілити на дві групи: статичні, котрі не враховують зміну вартості грошей в часі та динамічні, котрі базуються на принципі дисконтування.

Показники, засновані на дисконтних методах розрахунку, передбачають обов'язкове приведення до теперішньої вартості всіх складових грошового потоку від інвестиційного проекту по окремих періодах життєвого циклу інвестицій.

Для оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів з порівняно невеликими обсягами інвестицій та строками реалізації доцільно використовувати статичні методи, в іншому випадку – динамічні. При використанні статистичних (бухгалтерських) методів розрахунку використовуються дані без врахування фактора часу.

Статичні методи оцінки економічної ефективності інвестицій передбачають прийняття умови стабільності виробничих показників протягом усього життєвого циклу інвестиційного проекту. Прийняття умови стабільності фактично означає вибір ефективного варіанту інвестицій без урахування чинника часу і пов'язаних із ним змін.

3. Методичні підходи до обґрунтування рішень щодо заміни капітальних активів

Сучасній економічній теорії та практиці відомо чимало методів оцінки інвестиційних проектів, які умовно можна поділити на дві групи: статичні та динамічні. Статичні методи важливі для малих і середніх підприємств, бо стосуються інвестиційних проектів, що здійснюються в межах одного року. Динамічні методи, як правило, застосовуються для оцінки інвестиційних проектів, термін реалізації яких більший за один рік. У цьому разі використовується метод обчислення чистої теперішньої вартості, внутрішньої норми рентабельності, індекс прибутковості та ін.

Динамічні методи фінансової оцінки інвестиційних проектів ґрунтуються на дисконтуванні грошових потоків проекту. Наведені вище формули мають припущення, що основні параметри проекту залишаються незмінними протягом усього терміну його реалізації.

Однак, інвестиційний проект пов'язаний із майбутнім, яке неможливо передбачити з певністю. З огляду на це існує потреба в аналізі чутливості проекту. Основу аналізу становить присвоєння найважливішим параметрам проекту (ціна на продукцію, обсяги реалізації, поточні витрати тощо) нових значень. Виходячи з них, проводиться повторне

обчислення показників ефективності інвестиційних проектів і в такий спосіб визначається вплив зміни кожного параметра на кінцевий результат.

Найхарактернішими показниками фінансової здійсненності проектів є: коефіцієнт співвідношення довгострокових запозичених коштів і акціонерного капіталу; коефіцієнти покриття, абсолютної ліквідності, покриття довгострокових зобов'язань, співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованостями.

Обґрунтування інвестиційного рішення щодо заміни капітальних активів на основі: порівняння теперішньої вартості чистих грошових потоків від подальшої експлуатації капітальних активів та їх заміни на нові, або: розрахунку теперішньої вартості зекономленого при заміні капітальних активів на нові капітали з інвестиційними витратами на її здійснення.

Обґрунтування інвестиційного рішення у зв'язку з вибором «покупка - фінансовий лізинг» капітальних активів на основі: порівняння теперішньої вартості покупки і фінансового лізингу, або: порівняння вартості доступного банківського кредиту на покупку і фінансового лізингу.

4. Прийняття рішень щодо вибору і реалізації інвестиційних проектів в операційні активи в умовах невизначеності та ризику

Необхідність врахування ризиків інвестиційного проекту пов'язана з тим, що майбутній розвиток подій щодо реалізації інвестиційного проекту завжди є неоднозначним. Це означає, що між рішеннями та наслідками мають місце певні ризикові події.

Врахування ризиків в обґрунтуванні доцільності інвестування забезпечує одержання ефективних кінцевих результатів проекту.

Інвестиційний ризик – це ймовірність повного або часткового недосягнення очікуваних інвестором результатів інвестиційної діяльності.

Види інвестиційних ризиків досить різноманітні. Їх можна класифікувати за такими основними ознаками:

1. За сферами прояву виділяють такі види ризиків:

а) економічний. До нього відноситься ризик, пов'язаний із зміною економічних чинників. Оскільки інвестиційна діяльність здійснюється в економічній сфері, вона найбільшою мірою схильна до економічного ризику;

б) політичний. До нього відносяться різноманітні види виникаючих адміністративних обмежень інвестиційної діяльності, пов'язаних із змінами державою політичного курсу;

в) соціальний. До нього відноситься ризик страйків робітників інвестованих підприємств, незапланованих соціальних програм і інші аналогічні види ризиків;

г) екологічний. До нього відноситься ризик різноманітних екологічних катастроф (землетрусів, пожеж тощо), що негативно позначаються на діяльності об'єктів інвестування;

д) інших видів. До них можна віднести рекет, розкрадання майна, шахрайства інвестиційних або господарських партнерів тощо.

2. За формами інвестування прийнято розрізняти такі види ризиків:

а) реального інвестування або проектний ризик – це невизначеність доходів від реалізації інвестиційного проекту, пов'язана з можливістю виникнення несприятливих ситуацій та їхніх наслідків на одній зі стадій здійснення інвестиційного процесу.

Виділяють такі види проектного ризику:

- ризик зниження фінансової стабільності підприємства;
- ризик неплатоспроможності підприємства;
- ризик проектування (невірна підготовка бізнес-плану);
- будівельний ризик (недостатньо кваліфіковані підрядники,
- перевищення строків будівництва);

- маркетинговий ризик (непередбачене зниження реалізованої продукції веде до зменшення прибутку);
- ризик фінансування проекту (недостатній загальний обсяг інвестиційних ресурсів).

б) фінансового інвестування – це ймовірність недоодержання доходів від цінних паперів у зв'язку зі зміною кон'юнктури інвестиційного ринку.

3. За джерелами виникнення виділяють два основних види ризиків:

а) систематичний (або ринковий). Цей вид ризику виникає для всіх учасників інвестиційної діяльності і форм інвестування. Він визначається зміною стадій економічного циклу розвитку країни або кон'юнктурних циклів розвитку інвестиційного ринку; значними змінами податкового законодавства в сфері інвестування й іншими аналогічними чинниками, на які інвестор вплинути при виборі об'єктів інвестування не може. Це ті ризики, які залежать від функціонування економіки в цілому. Наприклад: загроза втрати інвестицій через війни, або – це дії органів державної влади, що перешкоджають нормальному здійсненню інвестиційної діяльності.

б) несистематичний (або специфічний) пов'язаний з невизначеністю одержання очікуваного результату в ході реалізації конкретного інвестиційного проекту. Цей вид ризику характерний конкретному об'єкту інвестування або діяльності конкретного інвестора. Він може бути пов'язаний із некваліфікованим керівництвом компанією (фірмою) – об'єктом інвестування, посиленням конкуренції в окремому сегменті інвестиційного ринку: нераціональною структурою інвестованих засобів і інших аналогічних чинників, негативних наслідків яких значною мірою можна запобігти за рахунок ефективного керування інвестиційним процесом.

4. За величиною можливих збитків:

а) ризик втрати прибутку за проектом (ціна реалізації продукції за проектом лише перебиває витрати на виробництво);

б) ризик втрати доходів за проектом (не вдається взагалі реалізувати продукцію);

в) ризик втрати активів проекту (збитки дорівнюватимуть вкладеному капіталу) внаслідок природних подій, пожеж, грубих помилок в експлуатації обладнання, кримінальних подій тощо.

Аналіз інвестиційних ризиків – це визначення міри ймовірності їхнього виникнення й обсягу можливих фінансових втрат при настанні ризикової події.

Страховання ризиків – це передача певних ризиків іншим особам з метою відшкодування різних непередбачених втрат у результаті настання ризикових подій. Страховання може бути: зовнішнім та внутрішнім.

Зовнішнє страхування здійснюється страховими компаніями, які беруть на себе зобов'язання щодо відшкодування можливих збитків, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проекту. На даний час розроблені такі види страхування щодо інвестиційних ризиків: страхування будівництва на випадок зриву поставок; страхування ризиків, пов'язаних з експлуатацією будівельних машин; страхування технічних ризиків; страхування прибутку; страхування кредитів тощо. Внутрішнє страхування полягає у відкладенні підприємством частини грошових коштів, з яких воно у результаті покриває збитки.

Хеджування – це процес страхування ризику від можливих збитків шляхом переносу ризику зміни ціни з однієї особи на іншу.

Хеджування здійснюється через укладання контракту, який призначений для страхування ризиків зміни ціни між стороною, що страхує ризик (хеджером) та стороною, що бере на себе ризик (спекулянт). Хеджування може здійснюватись на зниження чи підвищення цін. Предметом такого контракту можуть бути товари, валюта, акції, облігації, інші об'єкти. Такі контракти ще отримали назву ф'ючерсних, опціонних, форвардних.

Лімітування – це обмеження розміру вкладень при капіталізації інвестицій, перешкоджаючи цим створенню зайвих запасів матеріалів, конструкцій, обладнання.

Фінансування, як правило, здійснюється поступово – траншами, тобто ризику підлягають окремі грошові потоки, а не весь обсяг інвестицій.

Еккаунтинг – збирання, обробка, аналіз та формування різних видів бізнес інформації: відомостей про ринки, платоспроможність підприємства, фінансовий стан партнерів, перспективи розвитку конкурентів. Ці відомості надаються у вигляді бізнес-довідок.

Диверсифікація – розподіл інвестиційних ресурсів між кількома об'єктами (проектами) з метою зниження впливу однієї негативної події на ефективність всього інвестиційного портфелю. Крім вищезазначених способів значно вплинути на мінімізацію ризиків можна кваліфікованим відпрацюванням договорів та контрактів партнерами з інвестиційного проекту, своєчасне відпрацювання в них моментів щодо узгодження інтересів учасників та можливих конфліктних ситуацій.

Тема 8. Державне регулювання інвестиційної діяльності

Глобалізація на початку ХХІ століття стала ключовим поняттям, що характеризує процеси світового розвитку і проявляється у процесах формування світового ринку капіталу, суттєво впливає на формування і використання інвестиційних ресурсів, механізмів їх ефективного розподілу між державами. Це підтверджують автори публікації «Глобалізація та її регіональні виміри».

У сфері економіки розвиток глобалізаційних процесів тісно пов'язаний із посиленням на світовому ринку конкурентної боротьби за сферу впливу за використанням і перерозподілом різного роду ресурсів (фінансових, матеріальних, сировинних тощо).

Проблеми ефективності державного управління і регулювання в умовах глобалізації будуть наростати не тільки у сфері розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, а й торкатимуться взаємовідносин міжнаціональних, регіональних і місцевих органів влади, у процесах формування їхньої спільної відповідальності за забезпечення ефективного розвитку світової і національної економік.

Ріст глобалізації потребує посилення ролі держави в новій стратегії розвитку економіки нашої держави, зміни її функцій і завдань до трансформації міжнародної господарської системи. Адже тільки держава своїми владними повноваженнями здатна формувати і реалізовувати стратегічні напрями ефективного розвитку країни.

На сьогоднішньому етапі розвитку країни не можуть ефективно розвиватись у замкнутому просторі, а тому вони цілеспрямовано інтегруються в міжнародну сферу, насамперед до європейських структур. Проте інтегруючись у світову економіку, доцільно враховувати можливості своєї країни і постійно проводити економічну політику, спрямовану на досягнення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки та підвищення рівня добробуту українських громадян.

Тут варто зауважити, що глобалізація та інтеграція досить сильно впливають на національний розвиток як культури, освіти, так і виробництво, зайнятість населення, а це, у свою чергу, – на безпеку держави.

Адже за роки незалежності сотні потужних підприємств енергетичної, текстильної, автомобільної промисловості занепали, що призвело до ліквідації сотні тисяч робочих місць, а значить різкого збільшення числа безробітних.

А тому, рухаючись до ринкової економіки, не треба відводити на задній план ефективне державне регулювання, особливо його інвестиційне забезпечення, яке суттєво впливає на розвиток як суб'єктів підприємництва, так і всієї національної економіки.

Адже українська економіка, як і економіки інших держав постсоціалістичного простору, характеризуються досить низьким рівнем конкурентоздатності продукції, недостатнім обсягом інвестицій, низьким рівнем залучення національної економіки до міжнародного поділу праці, дешевиною робочої сили.

З цієї позиції вітчизняна економіка є надзвичайно привабливою нішею щодо реалізації міжнародного капіталу, яка проявляється у вкладенні великих обсягів

інвестицій у стратегічні та пріоритетні галузі, а також окремі виробництва і території. Однак про реальний стан справ у цьому питанні дати вичерпну однозначну відповідь важко, покладаючись на те, що в Україні немає чіткого визначення напрямів розвитку окремих галузей економіки, виробництв і територій, а також проблемність ситуації обумовлюється нестабільністю політичного стану та різного роду негативних обставин і критичних умов у країні.

А тому нашій державі потрібно якомога швидше сформувати основні напрями розвитку регіонів, територій, окремих виробництв і галузей, забезпечивши при цьому їхню інвестиційну привабливість і створивши хороші умови щодо залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій.

Крім цього, зараз постає ще й проблема розвитку національного ринку трудових ресурсів, адже значна частина висококваліфікованих кадрів працюють на економіку зарубіжних держав і вони вже фактом своєї відсутності знижують рівень вітчизняного ринку праці (за даними обстежень, майже у два рази спостерігається відплив кваліфікованих кадрів).

Отже, розв'язання проблеми дешевої вітчизняної робочої сили і створення умов захисту кваліфікованої праці для національного господарства є одним із базових напрямів не тільки стратегії економічного і соціального розвитку України на перспективу, а й забезпечення інвестування в людський потенціал і потенціал освітньої сфери з метою відновлення та наповнення на основі нових вимог підприємницьких структур і фінансових інститутів кваліфікованими кадрами.

На теперішній час ще досить важливим аспектом в економічному розвитку країни є державне регулювання не тільки економічних процесів, а й державне регулювання їхніх складових, у тому числі й інвестиційної діяльності окремих підприємств і фінансових інституцій, а також сфери залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

У вітчизняній економіці інвестиційна діяльність регулюється різного роду державними і недержавними інститутами та відповідними законодавчими і нормативно-правовими актами, а також різними указами, постановами, положеннями та інструкціями.

В основу державного регулювання інвестиційної діяльності покладено низку суттєвих і визначних принципів, які відображають основні напрями інвестиційної діяльності в системі фінансового забезпечення вітчизняної економіки.

Державне регулювання національної економіки реалізується відповідними інструментами впливу держави на економічні процеси та економічні відносини на інвестиційному ринку такими заходами, як забезпечення виробництв сировиною і матеріалами через товарні біржі; стимулювання сукупного попиту шляхом заохочення інвестицій; зменшення вартості (ціни) кредиту; розширення сфери державних закупівель; установлення відповідних квот; надання відповідних пільг підприємствам, які випускають продукцію і товари на експорт або імпортозамінну продукцію; підвищення рівня зайнятості; проведення ефективної фіскальної політики тощо.

Важливо зазначити, що будь-яке регулювання повинно у своїй основі опиратись на чітко визначені правила, механізми, які мають бути прописані в нормативно-правових і законодавчих актах, а методи регулювання застосовуватись відповідно до попиту і пропозицій на вітчизняному і світовому ринках.

Адже якщо конкуренція серед виробників продукції, товарів та послуг зростає, то це суттєво впливає на попит, який порівняно з пропозицією сповільнюється і в результаті цього товарний ринок насичується товарами, що призводить до зниження їхньої ринкової ціни, а значить це безпосередньо веде до зменшення обсягів продукції, і тим самим проходить вирівнювання попиту і пропозиції.

Основними напрями державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах транзитивної економіки є визначення пріоритетних сфер та об'єктів інвестування, податкова, бюджетна, соціально-економічна, інноваційна і грошово-кредитна сфери тощо

Головними пріоритетними і стратегічними галузями національної економіки є машинобудування, особливо пасажирський транспорт, важкі вантажні літаки, верстати з програмним управлінням, металургійний комплекс (порошкова і феросплавна металургія, виробництво труб, профілів різних форм, залізних та алюмінієвих листів тощо), а також хімічна та нафтохімічна промисловість і будівництво.

До пріоритетних і стратегічних галузей вітчизняної економіки потрібно зарахувати і сільське господарство та переробну промисловість.

Механізм державного регулювання інвестиційної діяльності повинен базуватись на головних завданнях інвестиційної діяльності, інвестиційній політиці держави та інвестиційній політиці суб'єктів інвестування, виходячи з їхніх стратегічних цілей і дотримуватись відповідних принципів. Урахування зазначених принципів дасть можливість суттєво підвищити якість розробки інвестиційної політики і механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності.

Державне регулювання умов інвестиційної діяльності полягає у здійсненні впливу на відповідні інвестиційні рішення суб'єктів інвестиційного процесу

за допомогою відповідних інструментів:

- податків і податкових пільг;
- грошово-кредитної та амортизаційної політики;
- надання фінансової допомоги у формі дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, територій, галузей економіки, виробництв;
- цінового регулювання на матеріали, комплектуючі та енергоносії, які використовуються у виробництві інноваційної продукції чи товарів, і на саму інноваційну продукцію та товари;
- встановлення відповідних умов користування природними ресурсами: землею, водою тощо;
- здійснення державної експертизи інвестиційних проектів тощо.

Аудиторні заняття

Практичні

Практичне заняття 1. Теоретичні засади інвестування

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення засад сучасного інвестування.

Мета заняття: ознайомитися з функціями, складовими та принципами інвестиційної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Зміст та функції управління інвестиційної діяльності.
2. Функції інвестиційного менеджменту на рівні держави.
3. Основні складові управління підприємством та їх характеристика.
4. Основні принципи реалізації управління інвестиційною діяльністю підприємства.
5. Підходи щодо визначення головної мети інвестиційної діяльності.
6. Основні задачі щодо реалізації основної мети інвестиційної діяльності.
7. Функції інвестиційного менеджменту підприємства.

Вирішіть розрахункові завдання:

1) Надано кредит у розмірі 200 тис. грн 10 січня 2018 року з погашенням 19 вересня 2018 року під 18 % річних. Основна сума боргу з відсотками сплачується під час погашення кредиту. Визначте величину суми до погашення.

с. 10

2) Фізична особа має намір накопичити наприкінці року 40 тис. грн на депозитному рахунку. Нарахування відсотків здійснюється за схемою простих відсотків за місячної ставки 1 %. Яку суму потрібно розмістити на депозитний рахунок?

с. 10

3) Визначте період вкладу, за який початкова вартість розміром 20 тис. грн зросте до 32 тис. грн, якщо використовується нарахування за схемою простих відсотків, річну ставку встановлено на рівні 15 %.

с. 10

4) Інвестор розмістив на депозитний рахунок 8000 грн під 16 % річних. Визначити величину суми вкладу через три роки за умови нарахування за схемою складних відсотків.

с. 10

5) Оцініть, що доцільніше інвестору при розміщенні 40 тис. грн на три роки за схемою складних відсотків: відсоткова ставка 18 % річних за нарахування відсотків двічі на рік, чи ставка 17 % річних за нарахування щоквартально?

с. 12

- 6) Розрахуйте поточну вартість грошових потоків постнумерандо (тис. грн): 10, 15, 25, 40. Ставка дисконтування становить 12 %.
- с. 16
- 7) Щорічно на початку року в банк вноситься по 20 тис. грн (пренумерандо). Банк нараховує на вклад 15 % річних за схемою складних відсотків. Яка сума вкладу буде через чотири роки?
- с. 18
- 8) За рахунок упровадження нових технологій підприємство планує отримати економію витрат у розмірі 70 тис. грн щорічно (наприкінці періоду). Ці грошові кошти планується розміщувати на депозитний рахунок під 14 % річних протягом чотирьох років. Визначити суму, яку отримає власник підприємства наприкінці строку, за умови, якщо гроші з рахунку не знімалися.
- с. 19
- 9) На депозитний рахунок у банку розміщено 20000 грн на чотири роки під 18 % річних. Знайдіть майбутню вартість та величину відсотків, отриманих вкладником за умови:
- а) нарахування за схемою простих відсотків;
 - б) нарахування за схемою складних відсотків.
- 10) На депозитний рахунок у банк розміщено 35000 грн на два роки з нарахуванням за схемою простих відсотків у розмірі 15 % річних з подальшою пролонгацією вкладу на чотири роки за ставкою 16 %. Знайдіть майбутню вартість вкладу через 6 років.
- 11) За умовами попереднього прикладу визначте нарощену суму вкладу у разі нарахування за схемою складних відсотків.
- 12) У банку розміщено 50000 грн строком на один рік за річною ставкою 18 %, з нарахуванням за схемою складних відсотків. Визначте майбутню вартість, величину отриманого відсотку та ефективну ставку для наступних варіантів нарахування відсотків: а) щомісячно, б) щоквартально, в) раз на півроку.
- 13) Організація прийняла рішення інвестувати на 4 роки вільні кошти в розмірі 200 тис. грн. Є три альтернативні варіанти розміщення:
- а) кошти розміщуються на депозитний рахунок банку з щомісячним нарахуванням за схемою складних відсотків у розмірі 18 % річних;
 - б) кошти розміщують на депозитний рахунок банку з щоквартальним нарахуванням за схемою простих відсотків у розмірі 5 % за квартал;
 - в) кошти надаються підприємству у вигляді позики, при цьому на видану суму щорічно нараховується 21 %.
- Не враховуючи чинники ризику та інфляції, визначте найкращий варіант розміщення коштів.

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
2	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
1	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Практичне заняття 2. Методичний інструментарій інвестиційного менеджменту

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення інструментарію інвестиційного менеджменту.

Мета заняття: формування навичок використання інструментарію інвестиційного менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Що представляє собою система організаційного забезпечення інвестиційного менеджменту?
2. Підходи до побудови центрів управління інвестиційною діяльністю.
3. Що таке «центри інвестицій» і які етапи їх формування?
4. Що є інформаційною базою інвестиційного менеджменту?
5. Які показники інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту формуються із зовнішніх джерел?
6. Які показники інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту формуються із внутрішніх джерел?
7. Що таке нарощення і дисконтування?
8. Алгоритм розрахунку теперішньої і майбутньої вартості грошей.
9. Як розраховується ефективна ставка процента?
10. Що таке темп та індекс інфляції?
11. Як розраховується реальна ставка процента?
12. Що таке премія за інфляцію?
13. Що розуміють під інвестиційним ризиком?
14. Які основні показники оцінки рівня ризику?
15. Що таке ліквідність інвестицій?
16. Критерії оцінки рівня ліквідності інструментів інвестування.

Вирішіть розрахункові завдання:

Задача 1. Інвестор придбав акцію номіналом 100 грн за курсом 106 % і продав через три роки за курсом 125 %. У перший рік рівень дивіденду

становив 12 грн на акцію, в другий рік ставка дивіденду становила 15 %, у третій рік відповідно — 17 %. Потрібно визначити сукупну та кінцеву дохідність інвестицій.

с.35

Задача 2. Інвестору пропонують акцій за ринковою ціною 1200 грн. Компанія протягом року сплатила дивіденди в розмірі 25 грн на акцію, прогнозний щорічний темп приросту дивідендів становить 11 %, поточна дохідність за акціями цього типу становить 14 %. Потрібно проаналізувати доцільність придбання акцій, використовуючи показник очікуваної дохідності.

с. 36

Завдання 3. На ринку пропонують облигації за ціною 800 грн. Їх номінал становить 1000 грн, купонна ставка — 18 %. Визначити дохідність при погашенні облигації за умови, що строк обігу цих облигацій становить чотири роки.

с.44

Завдання 4. Потрібно визначити дохідність при погашенні облигації з наведеного вище прикладу. Орієнтовна дохідність облигації становить 25,5 %. Доцільно, щоб за однієї ставки дисконтування значення поточної вартості було нижче за ринкову, за другої — вище. Тому візьмемо $r_1 = 25\%$, $r_2 = 27\%$. Відповідно $P_1 = 834,688$ грн, і $P_2 = 794,8005$ грн.

с.44

Завдання 5. Облігація підприємства номіналом 100 грн реалізується на ринку за ціною 90 грн. Погашення облигації і виплату відсотків передбачено через чотири роки. Ставка відсотка (купон) становить 25 % річних, норма поточної дохідності за облигаціями такого типу становить 18 %. Потрібно оцінити доцільність придбання цих облигацій.

с.45

Завдання 6. Облігація з нульовим купоном номіналом 100 грн і строком погашення через три роки реалізується за ціною 80 грн. Проаналізуйте доцільність придбання цієї облигації, якщо є можливість альтернативного інвестування з нормою доходу 10 %.

с.46

Завдання 7. Безстрокова облигація номіналом 100 грн реалізується на ринку за ціною 120 грн. Купонна ставка (річна) становить 18 %. Поточна дохідність за облигаціями такого типу становить 16 %. Потрібно визначити очікувану дохідність за облигацією, та проаналізувати доцільність інвестицій.

с.46

Задача 8. Визначте величину дисконту за векселем, який розміщений на 60 днів, номіналом 250 грн та ставкою дисконту 15 %.

с.49

Задача 9. Визначте річну відсоткову ставку за дисконтним векселем номіналом 200 грн, який був розміщений на 120 днів за ціною 150 грн.

с.49

Задача 10. Визначте ціну векселя номіналом 200 грн, ставкою дисконту 12 % річних, до погашення якого залишилося 120 днів.

с.49

Задача 11. Банківські векселі номіналом 5000 грн розміщуються 05.03.2010 року за ціною 4500 грн, дата погашення векселів — 19.09.2010 року. Визначте річну дохідність за векселями.

с.50

Задача 12. Дисконтний вексель номіналом 9 тис. грн, строком обігу 152 дні розміщується під 30 % річних. Визначте дохідність власника векселя, якщо він продав фінансовий актив за 61 день до погашення за діючої ринкової ставки за двомісячними векселями 45 %.

с.50

Завдання 13. Визначте дохід (суму нарахованих відсотків) за 122 денним векселем номіналом 250 грн, який розміщений під 18 % річних.

с.52

Завдання 14. Придбано опціон на купівлю через 90 днів акцій за ціною $R_0 = 510$ грн за акцію. Премія продавцю опціону становить 5 грн за акцію.

с.54

Завдання 15. Придбано опціон на продаж через 90 днів акцій за ціною $R_0 = 570$ грн за акцію. Премія продавцю опціону становить 5 грн за акцію.

с.55

Завдання 16. Описати механізм укладання та здійснення форвардної угоди за іноземною валютою — доларами США за таких умов: угоду укладено 15.06 на період 120 днів на суму 10000 \$; спот-курс на 15.06 становив 5,29 грн за долар; ставки за грив- нею — 20 %; ставки за доларами — 12 %; спот-курс на дату виконання угоди — 5,36 грн за долар

с.58

Завдання 17. Компанія сплачує річні дивіденди в розмірі 60 грн на акцію, поточна дохідність за акціям цього типу становить 12 %. Визначте поточну вартість акції.

Завдання 18. Компанія сплачує річні дивіденди в розмірі 22 грн на акцію, поточна дохідність за безризиковим вкладенням становить 12 %, премія за ризик — 5 %. Визначте поточну вартість акції.

Завдання 19. Компанія упродовж останнього року виплатила дивіденди в розмірі 20 грн на акцію, щорічно дивідендні виплати зростають на 8 %, поточна дохідність по акціях цього типу становить 14 %. Визначте поточну вартість акції.

Завдання 20. Підприємство виплатило за останній рік дивіденд у розмірі 8 грн на акцію. Упродовж другого року підприємство планує збільшити дивіденди на 7 %, упродовж третього — на 8 %, четвертого — на 10 %. Потрібно оцінити поточну вартість акції за умови, що норма доходу акцій цього типу становить 14 %.

Завдання 21. Інвестор придбав акцію номіналом 50 грн за курсом 98 % і продав через три роки за курсом 114 %. У перший рік ставка дивіденду

становила 12 %, в другий та третій роки відповідно — 14 % та 15 %. Розрахуйте сукупну дохідність акції.

Завдання 22. Інвестор придбав акції 15 серпня 2009 року за ціною 15,7 грн, продав 27 квітня 2010 року за ціною 25,9 грн, 10 березня інвестор отримав дивіденди в розмірі 2,3 грн на акцію. Визначте середньорічну сукупну (кінцеву) дохідність акції.

Завдання 23. Інвестор придбав акцію номіналом 40 грн за курсом 108 % і продав через два роки по курсу 122 %. У перший рік рівень дивідендів складає 4,6 грн на акцію, в другий рік відповідно — 4,8 грн. Розрахуйте кінцеву (середньорічну сукупну) дохідність акції.

Завдання 24. Визначте ставку дивіденду за акціями корпорації «А», якщо їх номінальна вартість складає 7 грн, ринкова вартість — 8,4 грн. Компанія за останній рік сплатила дивіденди в розмірі 0,35 грн на акцію.

Завдання 25. Акція придбана за ціною, яка складає 1,25 номіналу, ставка дивіденду складає 20 %. Дана операція забезпечила інвестору сукупну дохідність у розмірі 35 %. Визначте курс акції в момент продажу.

Завдання 26. Інвестор придбав, а потім через п'ять місяців продав акції, які забезпечили дохідність у розмірі 28 % річних. Який рівень середньорічної сукупної доходності отримав би інвестор, якщо ціна купівлі була на 8 % вища, а ціна продажу на 2 % нижче?

Завдання 26. Визначте вартість облігації, яка випущена на п'ять років. Номінальна вартість становить 80 грн, річна купонна ставка 16 %, ринкова дохідність за подібними фінансовими інструментами становить 11 %.

Завдання 27. Облігація підприємства номіналом 100 грн реалізується на ринку за ціною 90 грн. Погашення облігації і виплату відсотків передбачено через п'ять років. Ставка відсотка становить 27 % річних, норма поточного доходу за облігаціями такого типу становить 16 %. Потрібно визначити поточну вартість облігації та оцінити доцільність її придбання на ринку.

Завдання 28. Визначте поточну вартість облігації, яка випущена на 8 років, до погашення залишилося три роки. Номінальна вартість становить 140 грн, річна купонна ставка 22 %, ставка дисконтування 14 %.

Завдання 29. На ринку пропонуються дисконтні облігації за ціною 90 грн. Номінал облігації 120 грн, строк обігу два роки, дохідність облігацій такого типу становить 20 %. Потрібно визначити поточну ринкову вартість облігації та оцінити доцільність її придбання.

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
2	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
1	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або

	відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Практичне заняття 3. Інвестиційний ринок, його оцінка та прогнозування розвитку

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення основних засад стратегічного управління на підприємствах.

Мета заняття: ознайомитися з концепцією та практикою впровадження стратегічного управління на підприємствах.

Питання для обговорення:

1. Що являє собою інвестиційний ринок, які його основні функції?
2. Види інвестиційних ринків. Учасники інвестиційного ринку.
4. Що вважають угодою на інвестиційному ринку? Види угод на інвестиційному ринку.
5. Що таке кон'юнктура інвестиційного ринку?
6. Які форми коливання кон'юнктури інвестиційного ринку розрізняють?
7. Напрями дослідження кон'юнктури інвестиційного ринку.
8. Інвестиційна привабливість окремих галузей економіки та елементи її оцінки.
9. Основні елементи оцінки інвестиційної привабливості регіонів країни.
10. Які показники характеризують інвестиційну привабливість підприємства?

Задача 1. Дохідність портфеля за перший рік становила 20 %, за другий — 40 %, а за третій — (–10) %. Визначити дохідність портфеля за весь період (середню арифметичну дохідність).

с.71

Задача 2. Інвестиційний фонд у періоді t придбав до портфеля акції компаній А (42,6 % вартості портфеля), компанії В (23,5 % вартості) і компанії С (33,9 % вартості), дохідністю відповідно — 22,6 %; 20,8 % та 18,9 %. Визначити дохідність портфеля цінних паперів (ex post) R.

с.72

Задача 3. Порівнюючи ризик інвестування в акції компаній «Лінкс» і «Валді», інвестор бере до уваги такі дані (табл.1).

Таблиця 1

№	Стан економіки	Імовірність стану, P_i	«Лінкс», ставки доходу, % R_l	«Валді», ставки доходу, % R_v
1	Рецесія	0,3	-70	10
2	Пожвавлення	0,4	15	15
3	Підйом	0,3	100	20
Σ імовірність		1,0		

с.77

Задача 4. У табл. 1 наведені дані про дохідність паперів А і В за чотири роки. Визначити коваріацію дохідності цих паперів.

Рік	Дохідність А (r_A)	Дохідність В (r_B)
1	0,1	0,12
2	0,16	0,18
3	0,14	0,14
4	0,17	0,15

с.81

Задача 5. Визначити фактичний β -коефіцієнт портфеля (β_P) цінних паперів у періоді Т (ex post), якщо до його складу входять акції компанії «Сміт» (21,6 % вартості портфеля) з $\beta = 1,18$, компанії «Кенджі» (35,2 % вартості) з $\beta = 0,96$ і компанії «Райт» (43,2 % вартості) з $\beta = 1,56$.

с.89

Задача 6. Приклад на співставлення різних портфелів для оцінювання їх ефективності за критерієм Трейнора. Припустімо, що генеральний управляючий великим інвестиційним фондом, який розділений між чотирма інвестиційними менеджерами на окремі філії, здійснив аналіз ефективності управління кожного з них портфелем цінних паперів (акцій) за 10 років. Аналіз показав, що за портфелем філії «Еммі» середня ставка доходу акцій у зазначеному періоді становила 18,7 %, філії «Клайд» за цей самий період — 28,6 %, філії «Треллоу» —14,4 %, філії «Соні» — 4 %. Значення показників системного ризику β зазначених філій за результатами аналізу за цей же період становили відповідно: $\beta_1 = 0,87$, $\beta_2 = 1,05$, $\beta_3 = 1,21$ і $\beta_4 = 0,9$.

Задача 7. Дохідність інвестиційного портфелю за перший рік становила 25 %, за другий — 30 %, а за третій — (–20) %. Визначити дохідність інвестиційного портфеля за весь період (середню дохідність).

Задача 8. Портфель складається з двох активів А і Б. Очікувана дохідність активу А —25 %, активу Б — 10 %. Вартість активу А — 1000 грн, активу В — 7000 грн. Визначити очікувану дохідність портфеля.

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
2	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
1	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Практичне заняття 4. Формування інвестиційної стратегії підприємства

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення основних засад стратегічного управління на підприємствах.

Мета заняття: ознайомитися з концепцією та практикою впровадження стратегічного управління на підприємствах.

Питання для обговорення:

1. Що представляє собою інвестиційна стратегія?
2. Що таке стратегічна зона господарювання?
3. Що таке стратегічний інвестиційний центр?
4. Що називають стратегічним набором?
5. Для чого підприємству потрібна інвестиційна стратегія?
6. Які принципи розробки інвестиційної стратегії підприємства?
7. Які основні етапи процесу розробки інвестиційної стратегії підприємства?
8. Що розуміють під стратегічними цілями інвестування?
9. Які цілі інвестиційної діяльності розрізняють?
10. Які основні етапи прийняття стратегічних інвестиційних рішень?
11. Що таке інвестиційна політика підприємства, які її типи розрізняють?
12. Критерії результативності розробленої інвестиційної стратегії підприємства.

Задача 1. Оцінити ступінь фінансової стабільності підприємства «Гроно» за допомогою показника ліквідного грошового потоку, а також визначити коефіцієнт ліквідності грошового потоку, якщо відомо, що сума довгострокових кредитів і позик на початок звітного періоду — 500 000 грн, сума довгострокових кредитів і позик на кінець звітного періоду — 450 000 грн, сума короткострокових кредитів і позик на початок звітного періоду — 220 000 грн, сума короткострокових кредитів і позик на кінець звітного періоду — 300 000 грн, грошова маса на початок розрахункового періоду — 550 000 грн, грошова маса на кінець розрахункового періоду — 600 000 грн, позитивний грошовий потік — 200 000 грн, негативний грошовий потік — 360 000 грн.

Задача 2. Визначити загальну суму чистого грошового потоку підприємства «Либідь» у розглянутий період, застосовуючи прямий метод оцінки грошових потоків, використовуючи дані табл. 1.

Показник	Сума, тис. грн
Сума коштів, отриманих від реалізації продукції	1400
Сума інших надходжень коштів у процесі операційної діяльності	420
Сума коштів, виплачених за придбання сировини, матеріалів і напівфабрикатів у постачальників	500

Сума заробітної плати, виплаченої оперативному персоналу	400
Сума заробітної плати, виплаченої адміністративно-управлінському персоналу	150
Сума податкових платежів, перерахована до бюджету	120
Сума податкових платежів, перерахована до позабюджетних фондів	80
Суми інших виплат коштів у процесі операційної діяльності	90

Задача 3. Визначити стійкість та привабливість підприємства, виявити резерви оптимізації грошових потоків за допомогою аналізу відносних показників грошових потоків, а саме: коефіцієнта ліквідності грошового потоку, коефіцієнта ефективності грошового потоку, коефіцієнта еластичності, якщо відомо:

- позитивний грошовий потік у звітний період — 920 000 грн;
- позитивний грошовий потік у базовий період — 800 000 грн;
- негативний грошовий потік у звітний період — 840 000 грн;
- негативний грошовий потік у базовий період — 700 000 грн.

Задача 4. Грошові видатки підприємства за один рік становлять 2,75 млн грн. Відсоткова ставка за державними цінними паперами — 14 % річних, а затрати, пов'язані з кожною їх реалізацією складають 20 грн. Визначити оптимальну середню величину грошових засобів на розрахунковому рахунку за допомогою моделі Баумоля.

Задача 5. Грошовий потік підприємства характеризується такими даними: мінімальний запас грошових засобів — 12 000 грн, витрати на конвертацію цінних паперів — 30 грн, відсоткова ставка — 14 % річних, середнє квадратичне відхилення на день — 2300 грн. За допомогою моделі Міллера-Орра визначити політику управління засобами на розрахунковому рахунку.

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
2	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
1	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Практичне заняття 5. Джерела фінансування інвестиційної діяльності

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення основних засад стратегічного управління на підприємствах.

Мета заняття: ознайомитися з концепцією та практикою впровадження стратегічного управління на підприємствах.

Питання для обговорення:

Питання для перевірки засвоєних знань

1. Що таке інвестиційні ресурси підприємства та за якими ознаками вони класифікуються?
2. Які принципи формування інвестиційних ресурсів підприємства?
3. Що таке політика формування Інвестиційних ресурсів, які етапи її розробки?
4. Які є внутрішні джерела інвестиційних ресурсів підприємства?
5. Які є зовнішні джерела інвестиційних ресурсів підприємства?
6. Які основні фактори, що впливають на вибір джерел фінансування інвестицій?
7. Що таке вартість інвестиційного капіталу?
8. Які є варіанти визначення середньозваженої вартості інвестиційного капіталу?
9. Яка структура інвестиційного капіталу вважається оптимальною?
10. Які етапи оптимізації структури інвестиційного капіталу?

Практичне завдання

Протягом останніх років триває спад промислового виробництва. Внаслідок здійснення комплексу реформ та появи сприятливої ринкової кон'юнктури на світових ринках спад припинився та розпочалось активне нарощування обсягів виробництва. Однак основні виробничі фонди у промисловості морально застарілі, в той час як всі кошти підприємства спрямовують на нарощення виробництва та покриття поточних витрат. На основі цього аналітики роблять прогнози подальшої депресії економіки. Обґрунтуйте заходи які б сприяли подоланню цих негативних явищ та підвищенню інвестиційної привабливості промислових підприємств України

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
2	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
1	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Практичне заняття 6. Інвестиційний проект. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення основних засад стратегічного управління на підприємствах.

Мета заняття: ознайомитися з концепцією та практикою впровадження стратегічного управління на підприємствах.

Питання для обговорення:

1. Які основні форми реального інвестування?
2. Що таке управління реальними інвестиціями підприємства, які етапи його здійснення?
3. Що таке інвестиційний проект?
4. Що таке капітальний бюджет, які його види?
5. Що передбачає контроль реалізації проектів?
6. Основні форми реальних інвестицій.
7. Етапи формування, політика управління реальними інвестиціями.
8. Інвестиційний проект та його види.
9. Вимоги до розробки інвестиційних проектів.
10. Розділи бізнес-плану інвестиційного проекту.

Практичне завдання

Унаслідок реформування в Україну поступово почав прибувати іноземних капітал, що спрямований насамперед, на розвиток сировинних галузей, а також у харчову, транспортну, й інші високоприбуткові галузі. У структурі економіки існує значний потенціал наукоємного та високотехнологічного виробництва, який не використовується через необхідність вкладання в ці сфери значних інвестицій, що зумовлює перекося у структурі економіки країни.

Як вирішити проблему, що виникла у сфері інвестиційної діяльності країни.

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
4	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
3	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0-2	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Практичне заняття 7. Управління фінансовими інвестиціями

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення основних засад стратегічного управління на підприємствах.

Мета заняття: ознайомитися з концепцією та практикою впровадження стратегічного управління на підприємствах.

Питання для обговорення:

1. Які основні принципи побудови системи оцінки ефективності інвестиційних проектів?
2. Методи оцінки ефективності проектів реальних інвестицій.
3. Особливості оцінки ефективності незалежних та альтернативних проектів реальних інвестицій.
4. Що є підставою для обґрунтування інвестиційних рішень про заміну капітальних активів у зв'язку з вибором «покупка-лізинг»?
5. Що розуміють під проектним ризиком? Види проектних ризиків.
6. Методи оцінки одиничних ризиків проектів реальних інвестицій.

Практичне завдання

У _____ додатку _____ або _____ за _____ посиланням (https://mof.gov.ua/storage/files/Macroeconomic_outlook_MOF_December_2019-2.pdf) наведені основні макроекономічні показники в Україні за 2019 рік.

Виділіть основні тенденції у галузях України у 2019 р. Як ці показники вплинули на національну інвестиційну діяльність?

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
4	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
3	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0-2	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Практичне заняття 8. Державне регулювання інвестиційної діяльності

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: визначення основних засад стратегічного управління на підприємствах.

Мета заняття: ознайомитися з концепцією та практикою впровадження стратегічного управління на підприємствах.

Питання для обговорення

1. Які дві крайні теорії відносно втручання держави в інвестиційний процес?
2. Якими групами пріоритетів повинна керуватися державна інвестиційна політика України на даному етапі розвитку економіки?
3. Назвіть форми опосередкованого впливу держави на інвестиційний процес.
4. Хто є суб'єктами і учасниками інвестиційної діяльності?
5. Назвіть основні права і обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність»?
6. Які є форми державного регулювання інвестиційної діяльності?
7. Які умови припинення інвестиційної діяльності відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність»?
8. Які є види іноземних інвестицій згідно Закону України «Про режим іноземного інвестування»?
9. Який правовий режим здійснення іноземних інвестицій встановлено на території України?
10. Дайте визначення інвестиційному клімату держави і назвіть фактори, що його формують.

Практичне завдання

Розгляньте основні висновки документу «Україна: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОЧИМА МОЛОДІ».

З якими тезами ви згодні, з якими ні, обґрунтуйте ваші висновки! На с. 24 наведені основні фактори та інструменти, що найбільше стимулюватимуть залучення інвестицій в економіку, як ви гадаєте чому такі відмінності між поглядами молоді та експертів?

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
4	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
3	студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища.
0-2	студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

САМОСТІЙНА РОБОТА

з дисципліни «Інвестиційний менеджмент»

для здобувачів денної (заочної) форми навчання

спеціальність (напрямок) 073 Менеджмент; 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розроблено:

к.е.н., професор Євтушенко Вікторія Анатоліївна

к.е.н., доцент Кудінова Марина Михайлівна

2020 / 2021 навчальний рік

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Завдання для самостійної роботи для освітньої програми «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)	78	98
2	У тому числі індивідуальні завдання: – підготовка до контрольних робіт, передбачених навчальним планом	10	10
	Разом	88	108

Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Джерела
		очна	заочна	
1	Тема 1. Теоретичні засади інвестування	8	12	[1], [2], [3]
2	Тема 2. Методичний інструментарій інвестиційного менеджменту	8	12	[1], [2], [3]
3	Тема 3. Інвестиційний ринок, його оцінка та прогнозування розвитку	10	14	[1], [2], [3]
4	Тема 4. Формування інвестиційної стратегії підприємства	10	12	[1], [2], [3]
5	Тема 5. Джерела фінансування інвестиційної діяльності	10	12	[1], [2], [3]
6	Тема 6. Інвестиційний проект. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів	10	12	[1], [2], [3]

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Джерела
7	Тема 7. Управління фінансовими інвестиціями	12	12	[1], [2], [3]
8	Тема 8. Державне регулювання інвестиційної діяльності	10	12	[1], [2], [3]
	Разом	78	98	

Основна література

1. Дистанційний курс «Інвестиційний менеджмент». URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=2540> (дата звернення: 03.09.2020).
2. Ткаленко Н. В., Ремньова Л. М., Маргасова В. Г., Виговська В. В., Ніколаєнко Ю. В. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник., 2016. 231 с.
3. Юринець З. В., Гнилянська Л. Й. Інвестиційний та інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Львів, 2012. 319 с.

Завдання для самостійної роботи для освітньої програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)	46	
2	У тому числі індивідуальні завдання: – підготовка до контрольних робіт, передбачених навчальним планом	10	
	Разом	56	

Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Джерела
		очна		
1	Тема 1. Теоретичні засади інвестування	6		[1], [2], [3]
2	Тема 2. Методичний інструментарій інвестиційного менеджменту	6		[1], [2], [3]
3	Тема 3. Інвестиційний	6		[1], [2], [3]

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Джерела
	ринок, його оцінка та прогнозування розвитку			
4	Тема 4. Формування інвестиційної стратегії підприємства	6		[1], [2], [3]
5	Тема 5. Джерела фінансування інвестиційної діяльності	4		[1], [2], [3]
6	Тема 6. Інвестиційний проект. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів	6		[1], [2], [3]
7	Тема 7. Управління фінансовими інвестиціями	6		[1], [2], [3]
8	Тема 8. Державне регулювання інвестиційної діяльності	6		[1], [2], [3]
	Разом	46		

Основна література

1. Дистанційний курс «Інвестиційний менеджмент». URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=2540> (дата звернення: 03.09.2020).
2. Ткаленко Н. В., Ремньова Л. М., Маргасова В. Г., Виговська В. В., Ніколаєнко Ю. В. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник., 2016. 231 с.
3. Юринець З. В., Гнилянська Л. Й. Інвестиційний та інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Львів, 2012. 319 с.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

з дисципліни «Інвестиційний менеджмент»

для здобувачів денної (заочної) форми навчання

спеціальність (напрямок) 073 Менеджмент; 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розроблено:

к.е.н., доцент Євтушенко Вікторія Анатоліївна

к.е.н., доцент Кудінова Марина Михайлівна

2020 / 2021 навчальний рік

Зміст та критерії оцінювання контрольних робіт

Контрольна робота	Зміст	Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання
Контрольна робота №1	Десять тестових завдань за темами курсу	10	Кожна вірна відповідь оцінюється в 1 бал. Неправильна відповідь оцінюється в 0 балів
Контрольна робота №2	Чотири розрахунково-аналітичні завдання	20 (кожне завдання максимально оцінюється в 5 балів)	5 – студент вирішив завдання вірно, зробив висновки, демонструє розуміння логіки вирішення 4 – студент в цілому добре вирішив завдання, однак припустився незначних помилок (неправильно розрахував або помилився на певному етапі вирішення) 2-3 – студент в цілому виконав завдання, однак є грубі помилки пов'язані з розумінням алгоритму вирішення 0-1 – студент або не вирішив взагалі або зробив лише декілька розрахунків, не розуміє алгоритму вирішення завдання практично взагалі

Приклад – Контрольна робота 1

Варіант 1

- 1) Тестові завдання (одна вірна відповідь, 1 тест=1 бал)
1. Виберіть стисле визначення терміна «вихід з інвестиційного проекту»:
 - A) отримання максимального прибутку і припинення інвестування;
 - B) завершення інвестиційного процесу;
 - C) продаж майна після завершення операційної діяльності;
 - D) відмова від розвитку інвестиційного проекту.
 2.

10.....

Всього: 10 балів максимум

Приклад – Контрольна робота 2

Варіант 1

Розрахунково-аналітичне завдання (кожне оцінюється в 5 балів)

1) Інвестору пропонують акцій за ринковою ціною 1200 грн. Компанія протягом року сплатила дивіденди в розмірі 25 грн на акцію, прогнознй щорічний темп приросту дивідендів становить 11 %, поточна дохідність за акціями цього типу становить 14 %. Потрібно проаналізувати доцільність придбання акцій, використовуючи показник очікуваної дохідності.

2)

4)

Всього: 20 балів максимум

Критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	студент вирішив завдання вірно, зробив висновки, демонструє розуміння логіки вирішення
4	студент в цілому добре вирішив завдання, однак припустився незначних помилок (неправильно розрахував або помилився на певному етапі вирішення)
2-3	студент в цілому виконав завдання, однак є грубі помилки пов'язані з розумінням алгоритму вирішення
0-1	студент або не вирішив взагалі або зробив лише декілька розрахунків, не розмі алгоритму вирішення завдання практично взагалі

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
(екзамен)**

з дисципліни «Інвестиційний менеджмент»

для здобувачів денної (заочної) форми навчання

спеціальність (напрямок) 073 Менеджмент

спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

Розроблено:

к.е.н., професор Євтушенко Вікторія Анатоліївна

к.е.н., доцент Кудінова Марина Михайлівна

2020 / 2021 навчальний рік

Орієнтовні питання до підсумкового семестрового контролю

1. Сутність інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства, форми їх здійснення
2. Форми здійснення інвестиційної діяльності підприємства
3. Поняття інвестиційної діяльності та її особливості
4. Форми державного регулювання інвестиційної діяльності підприємства
5. Сутність інвестиційного менеджменту
6. Система організаційного забезпечення інвестиційного менеджменту
7. Система інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту
8. Методичний інструментарій оцінки в інвестиційних розрахунках вартості грошей у часі
9. Методичний інструментарій врахування фактора інфляцій в інвестиційних розрахунках
10. Методичний інструментарій врахування в інвестиційних розрахунках фактора ризику
11. Методичний інструментарій врахування в інвестиційних розрахунках фактора ліквідності
12. Моделі формування та оцінки необхідного рівня доходу від інвестицій
13. Характеристика інвестиційного ринку
14. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості галузей економіки
15. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості підприємства
16. Інвестиційна стратегія підприємства та її роль у забезпеченні розвитку підприємства
17. Методи розробки інвестиційної стратегії підприємства
18. Формування стратегічних цілей підприємства
19. Напрями прийняття стратегічних інвестиційних рішень
20. Моделі прийняття стратегічних інвестиційних рішень
21. Критерії оцінки результативності розробленої інвестиційної стратегії
22. Методи оцінки результативності розробленої інвестиційної стратегії
23. Поняття інвестиційних ресурсів підприємства: класифікація, форми залучення
24. Політика формування інвестиційних ресурсів підприємства
25. Сучасні методи фінансування інвестиційних проектів і програм підприємства
26. Вартість інвестиційних ресурсів: поняття і методи оцінки
27. Розподіл коштів при фінансуванні інвестицій
28. Форми реальних інвестицій, обґрунтування їх вибору
29. Порядок здійснення управління реальними інвестиціями
30. Управління розробкою інвестиційних проектів.
31. Бізнес-план реального інвестиційного проекту
32. Бюджет реального інвестиційного проекту та його види
33. Контроль реалізації інвестиційного проекту
34. Підходи щодо оцінки ефективності реальних інвестицій

- 35.Методи обґрунтування відбору інвестиційних проектів за критеріями ефективності
- 36.Правила прийняття рішень з відбору незалежних та альтернативних інвестиційних проектів
- 37.Методичні підходи до обґрунтування рішень щодо заміни капітальних активів
- 38.Прийняття рішень щодо вибору і реалізації інвестиційних проектів в операційні активи в умовах невизначеності та ризику
- 39.Поняття програми реальних інвестицій та принципи її формування
- 40.Методичні підходи до відбору реальних інвестиційних проектів
- 41.Способи реалізації інвестиційних проектів
- 42.Сутність та види інвестиційних договорів
- 43.Порядок проведення тендерних торгів
- 44.Проектно-кошторисна документація
- 45.Поняття інновацій та їх види.
- 46.Форми інноваційної діяльності
- 47.Інноваційний процес.
- 48.Об'єкти інноваційної діяльності
- 49.Суб'єкти інноваційної діяльності
- 50.Інтелектуальні інвестиції як різновид інновацій
- 51.Венчурне фінансування інноваційної діяльності
- 52.Управління інноваційними інвестиціями підприємства як інструмент реалізації інноваційної стратегії
53. Правила прийняття рішень при інноваційному інвестуванні
- 54.Особливості фінансування інноваційних інвестицій підприємства
- 55.Характеристика основних форм фінансових інвестицій підприємства, основні цілі та умови здійснення
- 56.Методичні засади управління фінансовими інвестиціями підприємства. Управління портфелем фінансових інвестицій
- 57.Принципи і методи оцінки інвестиційної привабливості фінансових інструментів
- 58.Сутність та класифікація інвестиційних ризиків
- 59.Методи аналізу інвестиційних ризиків
- 60.Методи мінімізації інвестиційних ризиків
- 61.Управління інвестиційними ризиками

Оцінювання здобувачів вищої освіти при проведенні семестрового екзамену

Структура екзаменаційного білету:

- 1) Тестові завдання - 10 тестів, один правильний варіант відповіді, 1 бал
- 2) Теоретичні питання – 3 питання, кожне оцінюється в 5 балів, необхідно надати розгорнуту відповідь, продемонструвати навички формулювання власної думки та вільне володіння матеріалом основним та додатковим матеріалом, наводити приклади.
- 3) Практичне завдання - використовуючи теоретичні знання отримані під час курсу, вирішити запропоноване завдання та зробити висновок. оцінюється в 15 балів.

Всього: 40 балів

Приклад екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет економічний

Спеціальність 073 Менеджмент

Спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

Семестр 2

Форма навчання очна / заочна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): Другий рівень вищої освіти

Навчальна дисципліна: Інвестиційний менеджмент

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Тестові завдання (10 балів).

2. Теоретичні питання

2.1 Сутність інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства, форми їх здійснення (5 балів)

2.2 Критерії оцінки результативності розробленої інвестиційної стратегії (5 балів)

2.3 Способи реалізації інвестиційних проектів (5 балів)

3. Практичне завдання (15 балів).

Затверджено на засіданні кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва протокол № 1 від "28" серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Вікторія Євтушенко
підпис

Екзаменатор _____ Марина Кудінова
підпис

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
(залік)**

з дисципліни «Інвестиційний менеджмент»

для здобувачів денної форми навчання

спеціальність (напрямок 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність)

спеціалізація Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розроблено:

к.е.н., професор Євтушенко Вікторія Анатоліївна

к.е.н., доцент Кудінова Марина Михайлівна

Залікова робота складається з 40 тестових завдань з одним правильним варіантом відповіді (виконується в Дистанційний курс «Інвестиційний менеджмент»). URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=2540>

Всього максимально залікова робота оцінюється в 40 балів.

Приклад тестового завдання

1. Період, протягом якого первісні інвестиції окуплюються за рахунок одержаного прибутку, має назву
 - A. Термін капіталізації
 - B. Термін окупності
 - C. Термін погашення
 - D. Термін рефінансування

Рекомендована література

Основна література

4. Дистанційний курс «Інвестиційний менеджмент». URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=2540> (дата звернення: 03.09.2020).
5. Докієнко Л. М., Клименко В. В., Акімова Л. М. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник. Київ, 2011. 405 с.
6. Пуртов В. Ф., Третяк В. П., Кудінова М. М. Корпоративне управління: підручник. Харків, 2011. 364 с.
7. Рогач О. І., Дзюба П. В. Міжнародний інвестиційний менеджмент: підручник. Київ, 2011. 495 с.
8. Ткаленко Н. В., Ремньова Л. М., Маргасова В. Г., Виговська В. В., Ніколаєнко Ю. В. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник., 2016. 231 с.
9. Чайковська М. П. Інвестиційний менеджмент: в 2 ч. Ч.2. Модуль 2 : навчально-методичний посібник для вузів. Одеса, 2011. 96 с.
10. Юринець З. В., Гнилянська Л. Й. Інвестиційний та інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Львів, 2012. 319 с.

Допоміжна література

1. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Олександр Павлович Коюда О. П. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник для вузів. – Харків, 2005. 663 с.
2. Польшаков В. І., Ткаленко Н. В. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник для вузів. Київ, 2009. 168 с.
3. Сулеєвіч О., Ковалевській М., Колісник М. Інвестиційний менеджмент та оцінка проектів: задачі та практичні ситуації. Харків, 2001. 52 с.
4. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник. Київ, 2001. 280 с.
5. Федоренко В. Г., Захожай В. Б., Чувардинський О. Г. Страховий та інвестиційний менеджмент: підручник для вузів. Київ, 2002. 340 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 03.09.2020).
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. URL: www.library.edu-ua.net (дата звернення: 03.09.2020).
3. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/> (дата звернення: 03.09.2020).

4. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL: <http://www.ukrbook.net/> (дата звернення: 03.09.2020).
5. Бібліотеки в мережі Internet. URL: <http://library.zntu.edu.ua/res-lib-el.html> (дата звернення: 03.09.2020).
6. Державна науково-технічна бібліотека України. URL: <http://ntbu.ru/> (дата звернення: 03.09.2020).
7. Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В. Н. Каразіна. URL: <http://www.library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php> (дата звернення: 03.09.2020).
8. Харківська державна наукова бібліотека імені Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/> (дата звернення: 03.09.2020).
9. Prometheus – масові безкоштовні онлайн-курси. URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 03.09.2020).
10. Бібліотека Конгресу США. URL: <http://www.loc.gov/> (дата звернення: 03.09.2020).
11. Національна бібліотека Франції. URL: www.bnf.fr/ – Bibliothèque Nationale или BNF) (дата звернення: 03.09.2020).
12. Британська бібліотека. URL: www.bl.uk/ (дата звернення: 03.09.2020).